

W V L A S

ARCHIV
Česká dominikánská
provincie

2

I. ročník
1991

ČASOPIS DOMINIKÁNSKÉ RODINY

Z OBSAHU:

Úcta a láska k Marii

Učenost, svatost a spiritualita

Dialog s nevěřícími

Dominikáni dnes

Mistr Eckehart

Krystal = hutnější strava

Sekty orientálního původu

REDAKČNÍ POZNÁMKA

Mezi prvním a druhým číslem Salve uplynuly 3 měsíce. Co se za tu dobu změnilo?

Za prvé: ze Salve jako časopisu laiků se stal časopis dominikánské rodiny, to znamená, že by měl svým způsobem zastupovat všechny její větve.

Za druhé: dochází k podstatné obsahové změně. Převážnou část Salve bychom od tohoto čísla rádi věnovali článkům a úvahám týkajícím se dominikánské spirituality, duchovního života, dějin řádu a informacím o dominikánech u nás i ve světě. K těmto záměrům chceme využít jak původní práce tak i překlady. Důvodem obsahové změny je snaha překročit hranice dominikánské rodiny a přinášet Církvi i všem ostatním zájemcům podněty, které v našem řádu vznikly a vznikají. Informace interního charakteru by měl dominikánům-laikům zprostředkovávat měsíční informační servis.

Kromě Boha vše podléhá změně, což platí též pro náš časopis. Přejeme si jen, aby to byly změny k lepšímu. A také doufáme, že se nám podaří vstoupit s vámi, našimi čtenáři, do dialogu, který nás vzájemně obohatí.

redakce

ÚCTA A LÁSKA K MARII

Není pochyby, že zcela zvláštní úcta a láska k Marii náleží k podstatným rysům dominikánského ducha. Sledujeme-li dějiny řádu, dějiny slavné učenosti a svatosti těch, kdo je tvořili, můžeme pozorovat, jak se jimi vine jako zlatá nitka velmi něžná a dětinná láska synů a dcer svatého Dominika k Marii, která je zakladatelkou řádu, stálou ochránkyní řádu, a ani tehdy, kdy odcházejí členové řádu s tohoto světa, nepřestává být jejich matkou a neztrácí je ze svého mateřského dohledu. Vedle jiných prvků je to jistě i tato něžná úcta a dětinná láska k svaté Panně, která činí dominikánského ducha tak krásným - un giardino diletissimo, roztomilý sad - jak to vyjádřila Kateřina Sienská.

Dnes v samých začátcích řádu se setkáváme s touto láskou k Marii a nejstarší kroniky řádové připisují vznik řádu přímělu Panny Marie. Životy bratří líčí vidění svatého mnicha, které vypravoval bratřím Kazatelům, když je po prvé užel hlásat slovo Boží. Viděl bídu lidstva, které se stávalo stále povrchnější a chladnější ve své lásce k Bohu. Viděl, že musí nastat pád, jestliže nepřijde někdo, kdo by zachránil klesající lid. Viděl Krista, chtějícího rozdrtit hřešícího člověka. Tu se vrhá na kolena Maria a prosí, prosí úpěnlivě, až slyší osvobozující slovo milosrdenství: Ježto se nesluší, abych tobě něco odepřel, dám jim své Kazatele, aby skrze ně byli osvěceni a napomenuti...

Proto, kdykoliv mluví nebeský Otec k svaté Kateřině, zdůrazňuje vždy, že dal světu řád svatého Dominika prostřednictvím svaté Panny. Toho si byly velmi dobře vědomy děti svatého Dominika za všech dob a proto ctily a milovaly v Marii nejen Matku Boží, nýbrž matku svou. Ani příhoda v životě blahoslaveného Reginalda Orleánského není bez hlubokého symbolismu. Tento učenec světového jména zatoužil spatřit svatá místa, skropená krví našeho Vykupitele. Na své cestě se stavuje v Římě, kde uléhá zachvácen římskou zimnicí. Zjevuje se mu svatá Panna a ukazuje mu šat bratří Kazatelů, jejichž řád právě vzniká a dává mu v přijetí tohoto šatu záruku brzkého uzdravení. v této tajemně události viděla dominikánská tradice nový důkaz vztahu Matky Boží k řádu, který se právě tvořil a potřeboval pomoci božské i lidské.

Počátky jakéhokoli hnutí jsou nejkrásnější dobou, na kterou se vzpomíná s radostí, a taková vzpomínka povzbuzuje a povznáší. Čteme-li staré zkazky řádu, zahloubáme-li se do starých kronik, zdá se nám, jako by

Maria žila uprostřed našich bratří a sester. Zjevuje se jim často a napomíná je k větší horlivosti, těší je, když jsou zarmoucení, kárá je, chybují-li, ukazuje jim cestu k větší svatosti, ano, pomáhá jim i v jejich potřebách častých. Chór, světničky, chodby zdají se býti proniknuty přítomností její mateřské péče a starosti. A tato sladká přítomnost, tak často zakoušená, byla silou bratří a sester zvláště ve chvílích těžkých, kdy bylo zápasit se světem, ze kterého unikly, s d'áblem, který na ně nepřestával dorážet, a s překážkami, o jaké se vždy postaral člověk zlý.

V Marii nacházely však děti svatého Dominika útěchu a sílu, její ochranná ruka bděla nad nimi dnem i nocí a vysvobodila je ze všech nebezpečí, jaké jim strožil nepřítel duší.

Nemohu nevypravovat alespoň jednu příhodu, zaznamenanou starými kronikami, která je symbolem velké ochrany, jakou měl a má řád po všechny časy v Marii.

Bylo to v Lombardsku, kde žila žena zbožná, jejíž radostí bylo konat skutky dobré a milé Bohu. Ustýšela, že vznikl nový řád bratří Kazatelů a zatoužila užít alespoň jednoho z těchto řeholníků. v tu dobu šli touto krajinou dva bratři Kazatelé a náhoda chtěla, že zůstali na nocleh v jejím domě. Jak bylo jejich zvykem, snažili se odměnit pohostinství dobrým, povzbudivým slovem a na otázku, k jakému řádu náleží, odpovídají, že jsou bratry Kazateli.

Pohrdla jimi žena ve svém srdci, když viděla, že jsou mladí, krásní a pěkně oděni, a její duše se naplnila myšlenkami podezřívavými. Cožpak je možno, aby procházejíce takto světem a kázíce, se mohli uchovat čistí a neposkvěnění? - Tak myslela žena ve svém srdci pyšném a domýšlivém.

Následující noci se jí zjevila svatá Panna a řekla jí: Urazila jsi mě velice těžce. Myslíš, že nemohu uchovat své služebníky čistými, třebaže jsou mladí, když jdou světem za spásou duší?...Abys věděla, že je mám pod zvláštní ochranou a chci ti ukázati ty, kterými jsi včera pohrdla.

V tom odhalila svatá Panna svůj plášť a ukázala zbožné ženě nesmírné množství bratří Kazatelů a mezi nimi ony dva, které viděla minulého dne.

Jestliže je snad to či ono na vypravované příhodě výplod středověké obrazotvornosti, je její obsah zaručená skutečnost, kterou můžeme pozorovat po více než sedm set let trvání řádu. Ta skutečnost, že řád prožil tolik bouří vnitřních i vnějších a ze všech těchto bouří vždy vyšel jako Fénix

z čistého ohně, se nedá vysvětlit jinak než stálou pomocí Matky Boží a Matky naší, která vždy bděla nad svým řádem jako matka nad svým dítětem.

A ještě jednu příhodu nemohu nepřipomenout, protože charakterizuje nesmírně vzájemný poměr mezi Marií a řádem. Je to vidění svatého Dominika, které umělec překrásně znázornil v levé lodi olomouckého kostela dominikánského.

Několik let už trval řád Dominikův a Mariin, když jednou v hluboké modlitbě byl jeho svatý zakladatel vytržen ve vidění do nebes a v úžasu nevyjádřitelném patřil na šestí a slávu nebešťanů. Otec však hledá vždy nejdříve své děti a proto se rozhlíží i Dominik, zda nespátří někoho ze svých drahých. Vždyť jeden z jeho synů opustil tuto zemi, aby ji zaměnil za slávu nebes. Ale marně pátrá jeho zrak. Bolestně vzhlíží ke svému průvodci a jeho oko vlhne mluvit řeč až příliš srozumitelnou: Což ani jeden z mých synů si nezasloužil slávy svého Stvořitele? - Jeho smutek se však rázem mění ve velikou radost, když je přiveden ke Královně nebes, která odhaluje svůj nádherný plášť před jeho zrakem plným úžasu. Hle zde jsou jeho děti duchovní, zde jeho synové a dcery, v úkrytu pláště Mariina... I jása jeho duše, i když ústa slova nenalézají, kterými by se zavděčila nebes Královně.

Taková je historie dominikánského řádu ve světle jeho vztahů k Panně Marii: řád je darem Božím světu na přimluvu nebeské Královny, řád je v celém svém trvání pod stálou ochranou svaté Panny a jeho členové se neodlučují od své nebeské vládkyně ani tehdy, když odcházejí z tohoto světa, aby jej zaměnili za vlast nebeskou. Taková je láska Mariina k řádu. Můžeme se proto divit, že řád jak ve svém celku, tak ve svých jednotlivcích se snažil vždy splácet lásku láskou? Nemá jediného světce, není jediné světky kteréhokoliv ze tří odvětví velké rodiny dominikánské, ba, není jediného upřímného syna nebo dcery svatého Dominika, který by nevynikal zcela zvláštní úctou a láskou k Marii. Slavný zpěv *Salve Regina*, kterým končí dominikán svůj den, Mariánské hodinky, růženec, velkolepá svěcení mariánských svátků a zasvěcení svaté Panně, hlásané blahoslaveným Ludvíkem Grignionem z Montfortu, dominikánským terciářem, to všechno jsou důkazy úcty a lásky a vděčnosti synů a dcer k Matce. Celá dominikánská tradice je tak proniknuta úctou k svaté Panně, že řád zcela právem nazývá řád zcela právem nazývá řádem mariánským.

Tím, že Třetí řád je nerozlučnou součástí řádového celku, platí všechno to, co bylo řečeno o přízni nebeské Královny k řádu i o něm. Jestliže však jsou terciáři zahmováni láskou svaté Panny proto, že náleží k řádovému celku, je na nich, aby stejnou láskou spláceli svaté Panně s celým řádem. Dominikánský charakter mariánské úcty spojuje

v podivuhodné jednotě dětinnou něžnost plnou důvěry, s mužností odhodlanou jít za Marií cestou její ctnosti a obětí, a skrze ni ke Kristu. Od svatého Alberta, blahoslaveného Jindřicha Suso a blahoslaveného Ludvíka Grigniona se táhne tento rys zvláštní mariánské úcty až po nejnovější autory našeho řádu, píšící o Marii jako naší prostřednici u Prostředníka Ježíše Krista.

Jako celý dominikánský život nese na sobě značku hlubokého rozumového odůvodnění každé jednotlivosti, která přichází v úvahu na naší cestě k svatosti, tak ani mariánská úcta nezůstává u nás jen věcí citu, nýbrž podkládá každý cit a každý projev něžnosti k Matce přesvědčením o její nadpřirozené pomoci ve věcech spásy a mužnou odhodlaností kráčet za ní cestou pokory a odevzdanosti do vůle Boží. A dítě svatého Dominika a svatého Tomáše ví dobře, že touto cestou jí prokáže největší lásku a vzdá jí poctu mnohem větší, než dovedou sebekrásnější slova a výlevy citu, který končí v té chvíli, kdy se rozplyne.

Dominikánská láska k Marii je rozjímavá a praktická zároveň. Hluboké rozjímání o velikosti a kráse Matky Boží vede k její úctě a lásce. A tato láska se pak mění v čin. Jestliže pak tento čin není jen prchavý, jestliže není výsledkem jen chvilkového vzplanutí, promění se v trvalé spojení s Marií a skrze ni s jejím Synem, a z dítěte pozemského se stane dítě Mariino, následujícího jak Matku, tak jejího Syna. Takové je dominikánské vyjádření lásky k svaté Panně, jak nám je zanechala tradice našich svatých a velkých bratří a sester.

Smutno je v rodině, kde není matky, neboť matka je teplem rodiny a tam, kde není matky, zírá na vás jen chlad a mrazení... Jaký by byl náš duchovní život, kdyby v kruhu naší duchovní rodiny chyběla matka?

V úvodu k Životům bratří nechává kronikář mluvit svatou Pannu slovy knihy Ruth a příslib Mariin nás naplňuje nadějí, plnou jistoty: Rozkázal mi - praví Maria o svém Synu - abych tak dlouho byla s ženci, dokud veškero obilí nebude požato. - Nuže, ženci jsou bratři Kazatelé a všichni ti, kdo se spojili s nimi v práci na poli nebeského Hospodáře. A tato žeň bude trvat až do konce světa, kdy bude shromážděno do stodol všeho obilí krásně a koukol bude vyvržen ven. Dokud bude trvat žeň, dokud bude Maria s ženci, aby jim pomáhala v práci, aby stírala jejich pot, aby je těšila v neúspěších, aby je povzbuzovala, jak dovede povzbuzovat jen matka.

Máme proto v Marii naději, která neklame. Máme v ní sílu, která neslábne. A máme v ní útočiště, které nepřestává nikdy.

Voláme k ní proto s celou řádovou tradicí:

Spes nostra, salve! - Marie, naše naděje, buď zdráva!

Učenost, svatost a spiritualita

*Nemůžeme být zbožní,
nemůžeme být správně otevřeni k Bohu,
pokud nemáme pravé poznání Boha i sebe sama.*

Již po mnoho století je zvykem předpokládat, že intelektuálové (a zvláště teologové) nejsou příliš zbožní a že v duchovním životě učit se znamená spíše překážku, než pomůcku. Mezi našimi učiteli nehledáme svaté, ani mezi našimi svatými učence, a do hlav jsme si už nechali vtlouci, že studium není totéž co duchovní četba a že poznání o Bohu je nedokonalou náhražkou osobního poznání Boha. Již ve čtvrtém století byli v egyptské poušti intelektuálněji založení mniši vysmíváni a někdy dokonce pronásledováni svými méně vzdělanými bratry. A v témže století musela církev zhusta potírat řadu herezí spojených se jménem Aria. Ve XIII. stol. povolil sice sv. František z Assisi Antonínu Paduánskému teologické přednášky, ale jedině pod podmínkou, že tím nebude pohasínat "duch zbožnosti" řádových bratří. A ke konci středověku bylo obvyklé stavět aspirace učených kleriků, jimž se už z očí vytratila láska, proti zbožnosti prostých věřících. Je slavný výrok autora NÁSLEDOVÁNÍ KRISTA: "raději chci pokoru cítit než vědět její definici". Dokonce i na školách napomohlo rozšíření nominalismu oddělení náboženské víry od rozumové spekulace a lidová zbožnost ochotně přijala poselství shrnuté v staroanglické básni z konce XV. století:

Rozum at' sje pryč už bjěře,
a ponechá mjěsto wjěře.

(Leve thy resoun and bileve in the wodir
For feith is aboven and reson is under.)

Již ve XII. stol. rozlišoval sv. Aelred z Rielvaux v lásce k Bohu pouhé dva prvky: citový stav (čímž jak vysvětluje, má na mysli "sladkost duchovní slasti") a účinnost ve ctnostném chování. Zdá se, že snaha o pochopení tu už nemá co dělat.

v XVII. stol., kdy byly nastoleny normy spirituality, které přetrvávaly až do současnosti, byla zbožnost téměř bez výjimky stavěna proti "rozumu", bezpochyby na protest proti převládajícímu racionalismu, takže církev byla připravena čekat na pozdější sekulární reakci namířenou proti Osvícenství. Upřesňování hlubokého citového zájmu o vše v období romantismu jen zvýšilo význam tohoto instinktu, který byl ostatně v tradici

křesťanské zbožnosti přítomen, a na důležitosti získal v naší době uctívající kult aktuálního prožitku. "Ach raději život plný prožitků, než myšlenek", zvolal Keats a později: "Nemohu si nikdy být žádnou pravdou jist, kromě té, tryskající z prostého vjemu její krásy." Současný básník E.E.Cunningham problém vyhrotil ještě více:

Pocit je prvý
Kdo si vůbec všímá
struktury věcí
nikdy tě nepolíbí zcela

zcela být bloudem
zatímco vesna světu vládne

souhlasí živě má krev
a polibky lepší jsou
než moudrost

Přes určitý druh fideismu šířícího se v některých kruzích trval důsledně první vatikánský koncil na racionálně křesťanské víře. Avšak týž koncil opustil ve své definici papežské neomylnosti tradici trávající několik staletí a práci teologů neoponechal v mechanismu neomylnosti vůbec žádné místo. A na druhém vatikánském koncilu se ozvaly pouhé dva hlasy, které tvrdily, že v předávání Božího zjevení hrají nějakou roli i teologové. Oba tyto hlasy patřily dominikánům a nikdo si jich příliš nevšímal.

Někteří současní teologové se všemožně snažili udělat z andělů ohrožený druh, možná ale že by měli obrátit svou pozornost sami k sobě. Možná, že i teologové jsou ohroženým druhem. Ale jak píše jiný americký básník:

Proč se ale zříkat víry
Jenom proto, že už není pravdou.
Vytrvej v ní bez pochyby
Zase pravdou bude.

Většina změn, jenž podle nás jdou v životě
plyne z pravd, které v oblibě jsou či ne.

Robert Frost

Jedním z mých občasných nevelkých požitků je sledovat reakci studentů na citaci Origenova výroku: "Bez studia filosofie není možné být zbožným". Jedna z mých studentek to komentovala tak, že něco tak bizarního ještě neslyšela, a zcela jistě se tu rozeznává struna, která nám je hodně cizí. Je to pravda popravdě "ne v oblíbě". Ale pravda to je, a to pravda důležitá, a právě na to nás Origenes upozorňuje.

Nemůžeme být zbožní, nemůžeme být správně otevření k Bohu, pokud nemáme pravé poznání Boha i sami sebe. A bylo by značně opovážlivé namlouvat si, že toto poznání můžeme považovat za samozřejmé.

Úcta, kterou Bohu prokazujeme, i ten Bůh, kterému tuto úctu prokazujeme, spolu neoddělitelně souvisí a nebezpečí falešné úcty prokazované falešným bohem není nikdy příliš daleko. Falešný bůh, modla, je vždycky tak či onak božstvem člověku podřízeným a uctívání, úkony zbožnosti i náboženské nadšení jsou nejlepším způsobem jak si tato božstva podřídit. Není to snad právě ona výtku sv. Pavla na adresu farizejů? Obdivuje vážnost přístupu, ale nakonec mluví stejně o "horlivosti bez znalosti". Byla to právě dokonalost jejich náboženské observace, které jim zatemnila skutečnost Boží i skutečnost lidskou.

Je samozřejmě dost dobře možné, aby intelektuálové i učenci uctívali modly, jak už jsme toho byli ostatně svědky. Je možné uctívat božstvo, které jsme si sami vymysleli. Již sám Origenes na to poukazoval před mnoha staletími. A domnívám se, že to, co motivuje i ospravedlňuje některé náky nad příliš "zrationalizovaným" náboženstvím, je alespoň zčásti toto: máme-li příliš těžko pochopitelné a neživotné, neplodné pojetí Boha, škodí to jak náboženským potřebám pocítovaným lidmi, tak bohatosti a důvěrnosti Zjevení. Avšak nápravu takového nepatřičně racionálního náboženství není užitečné hledat v zavržení intelektu. Touha po nahrazení hlavy srdcem vypadá působivě, ale takové pokusy už tady byly a není vůbec jasné, zda končí úspěchem. Preference smyslů je přinejmenším stejně neplodná jako preference rozumu a přitom je daleko těžší v ní vytrvat. Podle knihy Přísloví "není-li žádného vidění, pustne lid". Sám náš Pán slíbil, že PRAVDA nás osvobodí.

Konec konců není pravdou, že bychom měli větší sklon k zhoubnému a planému pocitu sebeuspokojení právě proto, že jsme intelektuální. Vraťme se na chvíli k výroku Tomáše Kempenského. Důvody proto aby řekl, že je pokoru lepší cítit než vědět její definici, jsou více méně zřejmé. Je prostě rozdíl mezi tím vědět, co dobré je a dobro skutečně konat, mezi tím Boha znát a Boha milovat a uctívat ho. Ale říci "raději bych pokoru cítil než věděl její definici", je možné jedině tehdy, jestliže její definici už skutečně známe, alespoň v tom smyslu, že víme, co to pokora je. Takovýto postoj předpokládá, že všechny odpovědi už známe, takže jediným problémem zůstává jak je uvést do praxe. Je to ale právě znalost všech odpovědí, která se tak snadno stává svěřací kazajkou. "Pokora" není konec konců nic víc, než

součást nějaké asketické teorie. v některých případech se nemusí jednat o problém praktický, totiž jak pokoru cítit, ale teoretický: je "pokora" tím nejvhodnějším pojmem pro daný případ?

v každé době jsou jisté střípky křesťanské pravdy v hojném množství k dostání v každém obchodním domě, pečlivě zabalené do duchovních programů s pomůckami pro měření úspěšnosti duchovního pokroku. Avšak mnohem větší část křesťanské pravdy leží celkem nepovšimnuta v tmavých zákoutích a skříních na půdách a ve sklepích. Pro každého z nás je křesťanství příliš rozsáhlé než abychom se mohli zabývat celým najednou. Naším trvalým pokušením je předpokládat, podobně, jako k tomu měli sklon farizejové, že ta nepatrná částička, kterou jsme schopni se zabývat, je už úplně všechno. Je přirozené a do jisté míry i celkem neškodné, že ve spiritualitě snad jsou nějaké módní směry - i když je znepokojující, jestliže jsou provázeny módními směry v dogmatu, k čemuž, jak se zdá, dochází nyní. Avšak módnost je méně než evangelium. To je jedním z důvodů, proč musí církev čas od času více méně radikálně povstat, aby se vymanila z tyranie zakořeněné a nesprávné představy o tom, o čem vlastně její náboženství pojednává.

Pak se ale před námi objeví nebezpečí, že se budeme naivně domnívat, že to, z čeho se máme vymanit, je tradice. Budeme se domnívat, že o tradičním křesťanství víme už všechno a zjistili jsme, že něco postrádá. A tak se pustíme do vymýšlení nějakého zářného nového náboženství. A přitom vůbec není jasné, zda tato nová náboženství budou mít dost co nabídnout, nehledě na to, zda mohou být zařazena pod křesťanství. Námi vytvořené náboženství může stěží dokázat něco víc, než navrátit nás k sobě. Od našich vlastních omezení nás osvobodit nemůže. Jedním ze stěžejních důvodů, proč je pro spiritualitu podstatná učenost je fakt, že učenost pomáhá odkrýt nebo znovuodkrýt ty možnosti, které v církvi již skutečně jsou. Bezpochyby si vzpomenete, že sv. Terezie Avilská dávala vzdělaným duchovním vůdcům přednost právě z tohoto důvodu. Duchovně pokročilí, ale nevdělaní vůdcové byli přeplnění vlastní zkušeností, znali jen jeden způsob jak být křesťany. Vzdělaní duchovní vůdcové, dokonce i když nebyli nijak duchovně pokročilí, byli právě díky svému vzdělání svobodnější, svobodnější uznat za legitimní ty způsoby, jak být křesťanem, které nezapadly do tehdy panujících mravů.

Bůh k nám promlouval mnoha způsoby a dosud k nám mnoha způsoby promlouvá. Není naší věcí vybrat si z těchto mnoha skutečností tu, na kterou budeme reagovat. Disciplína věrnosti Bohu je svou podstatou podobná disciplíně učenosti: součástí obou je trpělivost a pokorná ochota vyrovnávat se se skutečností.

Máme-li se však vyrovnávat se skutečností, musíme být především schopni ji vidět a to není vždy jednoduché. Máme-li vidět věci tak, jak jsou, musíme být připraveni na to, že předem nevíme, co budeme vidět.

... na konci, kdy už jsme vše prozkoumali
Octneme se tam, kde jsme začínali
Abychom to poznali poprvé

T.S.Eliot

Nejhůře vidíme to, co považujeme za samozřejmé. "Vidět znamená věřit" může někdy bohužel platit v tom smyslu, že vidíme jen to, čemu věříme, ne to, co skutečně je. Dokonce etymologie naznačuje, že mezi "vidět" a "skepticismem" je nějaká spojitost. Vidět znamená být připraven pochybovat o tom, co jsme očekávali.

Občas se vyskytne taková domněnka, že víra se nejlépe zachovává postojem, který neklade žádné otázky. Je-li něco pravda, pak je to opak. Víra v evangelium, víra v Boží pravdu - ať ji známe sebevíce - v sobě obsahuje, že nevěříme doktrínám, ani ideologiím, které Božími pravdami nejsou. Když Origenes prohlašoval, že není možné být zbožnými bez studia filosofie, doporučoval právě skepticismus. Součástí jeho vlastní školy bylo, že důkladně provedl své žáky téměř všemi filosofickými učením starověku, aby nakonec nevěřil žádnému z nich. v podstatě totéž provedl o několik staletí později pátý magistr řádu kazatelů Hubert Románský, který tvrdil, že jeden z nejzávažnějších důvodů pro studium filosofie je zajistit, aby nás nepohltila.

To je něco, čeho si první generace křesťanů byly dobře vědomy. Věděli, že být křesťanem znamená být připraven na intelektuální výstřednosti. Křesťanská tradice dodala lidem odvahu nezůstat u tradice, kdyby křesťané u tradice jen zůstali, setrvali by u zděděného pohanství nebo židovství, nebo něčeho jiného.

A jak se křesťanství ve světě šířilo, začali lidé zapomínat, že v sobě tuto výstřednost zahrnuje. Na kladení otázek se začalo pohlížet jako na známku hereze. Byly to vlastně ale právě hereze, které církev donutily klást další otázky. Jak pravil na začátku druhého století Hermad, víra, která není živena studiem, brzy zahyne.

Boží slovo k nám nepřichází jako "návod na použití", který dostaneme s novým budíkem, nebo autem. Přichází k nám jako živé Slovo, kterému je třeba vycházet stále a znovu vstříc. Boží cesty nejsou cestami našimi a jeho myšlenky nejsou našimi myšlenkami. Pokud nebudeme neustále obnovovat své úsilí naslouchat tomu, co nám říká, budeme si myslet, že nám říká to, co očekáváme, že říkat bude. A to je prototyp hříchu. v příběhu pádu z Genezé se celá událost soustřeďuje na strom poznání: prvotní hřích spočívá přesně řečeno v tom, že Adam a Eva brali poznání za hotovou věc, místo aby ho přijímali. Je to dramatický příběh, jak poukázat na neustále se objevující problém padlého lidství: protože za hotovou věc bereme to, že víme, právě poznání už nepřijímáme. Jak řekl náš Pán farizeům, jejich provinění není to, že jsou slepí, ale to, že přestože jsou slepí, prohlašují, že vidí.

Takový omyl může samozřejmě postihnout intelektuály stejně jako kohokoliv jiného. Postihne-li je však, není to díky tomu, že by byli intelektuály, ale proto, že

jsou špatnými intelektuály. v té míře, v jaké se tohoto omylu dopouštějí, chovají se vlastně jako antiintelektuálové. Je právě postojem antiintelektuáliství brát poznání za hotovou věc a tudíž rezignovat na kladení jakýchkoli dalších otázek i na hledání jakýchkoliv dalších skutečností.

Jestliže takto mluvíme o "intelektuálech", nemělo by nás to vést k tomu, abychom přitom mysleli jen na vzdělance nebo na ty, které označujeme jako "inteligenci". Prostí věřící, ve kterých si libuje jistý druh náboženské literatury, mohou být docela dobře plnokrevně "intelektuální" v tom smyslu, že velice bystře rozlišují, i když to někdy dokážou jen těžko sdělit.

Sv. Terezie Avilská to vyjádřila velice trefně, když si stěžovala na tyranii polovzdělců, MEDIO LETRADOS. Pouhá nevědomost, coby myšlenkový postoj, je svým způsobem celkem v pořádku. Potře nastanou, když opustíme nevinnost nevědomosti, neboť většina z nás má pozoruhodný sklon přejít od nevědomosti rovnou k vševedoucnosti. Většina vzdělávací činnosti, vyjma několika prvních krůčků, spočívá z valné části v tom, že nás navrací do lůna nevědomosti. Každý student učinil poznatek, že je mnohem lepší napsat článek na dané téma dříve, než ho začne studovat, než po jeho skutečně seriózním prostudování.

Když náš Pán děkuje svému otci za to, že "skrýl tyto věci před moudrými a rozumnými a zjevil je malíčkým", nemá ve skutečnosti na mysli doopravdy vzdělané, ale ony Medio Letrados sv. Terezy, lidi, kteří vědí dost na to, aby věděli, že nevědí téměř nic. Pravý intelektuál, ať už s akademickým titulem a vzděláním nebo bez nich, je právě oním malíčkým, člověkem, který ví, že je teprve na začátku a ne na konci cesty.

Znamená-li spiritualita vůbec něco, musí určitě znamenat "být veden Duchem" a to znamená ne méně, než "být veden k plné pravdě". To znamená mnohem víc než úkony zbožnosti a cvičení, které jsou často považovány za základ duchovního života. Zbožné úkony, zakoušení duchovní útechy, vidění i extáze, to všechno nemůže nikdy Boží skutečnost vyčerpat.

z toho vyplývají důležité důsledky, jak pastorační, tak doktrinární. Pastorační hledisko by se dalo zjednodušeně vyjádřit tak, že církev má odpovědnost být KATOLICKOU, to znamená, že je povinná posloužit lidem všeho druhu i postavení, posloužit jim v rozličných situacích. Okleštěné evangelium nedocení lidské potřeby a naděje. Sv. Efrém říká, že katolická církev je velká církev s velkým klímem. A v některých obdobích křesťanské historie (a bylo jich možná většina) byla snaha o to, aby se jeden či dva modely křesťanství staly modely více méně monopolními, a to nevyhnutelně vede k tomu, aby ti křesťané, kteří nedokážou jednat podle převládajícího modelu či modelů, budou vyobcováni nebo alespoň odsunuti na druhořadé místo. Tyranie zbožných klíšé není tou nejzanedbatelnější podobou útlaču existujícího v našem světě! Jedním z neškodlivějších důsledků takové tyranie je, že i u těch celkem renomovaných

historiků a vykladačů často zjistíme, že křesťanský starověk je v jejich podání mnohem šedivější a homogennější, než jak nás k tomu skutečně opravňují historické skutečnosti. To, co potřebujeme k podepření svobody, tohoto dědičného práva všech věřících, je právě vnitřní členitost a rozmanitost našeho dědictví. Jen si vzpomeňte na hrozné břímě spojené s vlastnictvím řeholníků, kterému se muselo čelit ve XIII. století. Aby mu unikli, museli františkáni a dominikáni hájit legitimnost zcela odlišného modelu, a brzy zjistili, že existuje celá řada klasických textů, kterých mohou použít na svou obranu, ke kterým však tehdy panující normy prostě nepřihlížely. v naší době jsme, nebo alespoň donedávna byli tyranizováni jedním velice jasným a poučujícím obrázkem duchovního života. Tím hůř pro nás, kdybychom se do něj nedokázali vejít. Kolik lidí ví, že sv. Tomáš výslovně řekl, že s modlitbou by se mělo přestat, když člověk otupí? Nebo že po řadu staletí se mezi seriózními teology tradovalo, že jsou jen dva stupně modlitby, modlitba toho, kdo není ve stavu milosti a toho, kdo ve stavu milosti je? Pociťoval jsem zvláštní zlomyslné potěšení, když jsem poprvé četl tvrzení Vincenta McNabba, že "modlitba bez prosebné žádosti je téměř rouháním", a přece zde autor jen odkrývá pravý smysl slova "modlitba", který se vrací zpět k Bibli a který převládal až do konce středověku a který je stále ještě všeobecně považován za samozřejmý těm, kdo nebyli dosud vystaveni indoktrinaci ze strany povýšenecké a aristokratické spirituality.

v dnešní době existuje mnoho stereotypů, se kterými je třeba se vypořádat, ne proto, že by nebyly správné, ale proto, aby se jim nedopřalo výsady monopolu. Jen uvažte ono ohromné břímě spojené v některých kruzích s představou "společensví". Až se nám skoro uleví, když zjistíme, že Kassián trval na tom, že hlavním důvodem proč žít ve společnosti, je poznat, že máte špatnou povahu, nebo když nás sv. Jan od Kříže ujišťuje, že ve společnosti jsou nejužitečnější ti, kteří nám život ztrpčují. Dalším slovem, které získalo téměř hrůzné rozměry, je "kontemplativní", o to víc nám nahání strach, oč méně je jasné, co se jím skutečně myslí. Měl jsem radost, když jsem zjistil, že na sklonku XIV. století se Juliána z Norwiche rozhodla vypustit toto slovo z definitivní verze své knihy, evidentně proto, že dospěla k závěru, že spíše mate než vysvětluje. Nevím, proč by mnoha řeholníkům nemělo pomoci, když si uvědomí, že moderní doměnka, podle níž všichni řeholníci mají být "kontemplativní" naprosto odporuje dřívějšímu pojetí. Richard Rolle šel dokonce tak daleko, že trvá na tom, že je možné být zároveň mnich a kontemplativní. Na druhé straně by intelektuálům mělo dodat odvahy to, že ještě v XVII. století se slovo "kontemplativní" používalo vlastně k označení vědců jako takových, aniž by se tím ovšem vůbec vylučovala běžná intelektuální činnost.

A ve XIII. století bylo celkem běžné považovat ty, kteří pracovali na univerzitě, za "kontemplativní".

Jsou to jen drobnosti, které však slouží k ilustraci obecného pravidla. Poznání naší křesťanské minulosti nám může dodat odvahy i práva na to, vzdorovat oné zbožnosti, která je nám vnucována.

Nutně si také musíme uvědomit, že naše životy nejsou neměnné. Model křesťanského života, který se jednu dobu celkem osvědčil, se později může naprosto zhroutit. Jedním z hlavních důvodů, proč se rozvíjelo učení o duchovním pokroku, byla snaha zajistit lidem právo, nedržet se těch prvků duchovního života, které se obecně považovaly za nezbytné. Nevýhodou pojmu "pokrok" je však to, že uznává pohyb jen jedním směrem. Proti tomu zdůrazňuje velký jezuita Jean Pierre de Caussade, že Duch svatý učí prostřednictvím PROMĚN života. To, že se stáváme duchovněji, neznamená nutně, že přijmeme úkony a praktiky, které by byly jakýmkoli zřejmým způsobem duchovnější. Znamená to prostě, že jsme připraveni přejít k další lekci. Může to dokonce znamenat, že se staneme méně nápadně duchovními. Otec Augustin Baker, známý svým učením o mentální modlitbě, vlastně trávil mentální modlitbou stále méně a méně času, jak procházel svými postupnými "konverzemi". A v našem století se nabízí případ Evelyny Underhill, snad největšího představitele moderní mystiky v tomto století, který nakonec zjistil, že efektivní mystika pro něj končí ve slepé uličce, a východisko našel v liturgii. Sv. Kateřině Sienské řekl Pán po zvlášť silném prožitku romantické zbožnosti, završeném zážitkem duchovní svatby se vším všudy, že má přejít k létání pomocí dvou křidel místo jednoho, což znamenalo přesně to, že má přejít k aktivnějšímu apoštolskému životu. Nakonec se svěřila s tím, že její největší životní útechou je mluvit o Bohu s inteligentními lidmi, což obvykle mystická teologie příliš neuznává. Mám podezření, že mnohé domnělé potíže v duchovním životě vyvěrají z nezpochybnitelné absolutní nadvlády jednoho konkrétního modelu. A to vede jak k zplošťování našeho pojetí Boha, tak ke zbytečným napětím a úzkostem.

Tím jsme se dostali k teologické, doktrinní stránce věci, která je ještě důležitější než pastorační. Boha nelze omezit na žádný konkrétní model nebo na to, jak pojímáme jeho nebo náš vztah s ním. Jedním z hlavních úkolů teologie je nám neustále připomínat, že Boha neznáme, a když, tak jen ve velice omezeném smyslu. A jeden ze způsobů, jak tento úkol řeší je, že nás nutí k tomu, abychom se myšlením dostali za své vlastní úkoly a prožitky zbožnosti.

Již ve Starém zákoně můžeme pozorovat korektivy, které se snaží zabránit modloslužebné interpretaci Božího zjevení. v Exodu 33,11 se říká, že "Pán mluvil z Mojžíšem tváří v tvář". To je klasické a velice tvárné vyjádření osobního pohledu na náš vztah s Bohem. A téměř zároveň dostáváme korektiv. Čteme, jak Mojžíš žádá, aby směl Boha spatřit, a je mu řečeno, že to nelze. Nikdo nemůže spatřit Boha a zůstat naživu. Namísto toho se mu ukáže Bůh ZE ZADU, což nás zavádí do paradoxní situace, že Mojžíš, se kterým mluvil Pán tváří

v tvář nemůže Boží tvář spatřit. Můžeme téměř s určitostí dojít k závěru, že to je právě to, co ve skutečnosti znamená být Bohu tváří v tvář, alespoň v tomto životě: být Bohu tváří v tvář ve skutečnosti znamená Boha následovat, vidět ho zezadu.

Rabínská tradice to přijala jako základní hermeneutický klíč. Rozdíl mezi Mojžíšem, který Boha nemohl spatřit a Izajášem, který tvrdil "spatřil jsem Pána" se vysvětloval tím, že o Mojžíšovi se mluvilo jako o větším prorokovi právě proto, že on Boha neviděl. Izajáš je menším prorokem proto, že se domníval, že on Boha vidí.

v křesťanské tradici vidíme, že sv. Efrém se zabývá přesně tímto problémem. Když komentuje Exodus 24, kde říká, že starší "uviděli Boha" říká:

Když 70 starších uvidělo a myslelo si, že vidí totalitu velikosti, rozptýlil Mojžíš veškeré iluze. Prosí o to, aby on vidět směl, neboť je chce poučit, aby pochopili, že starší, kteří si představovali že vidí, ve skutečnosti neviděli. A Mojžíš, přestože viděl, pochopil, že Jeho neuviděl. Protože to byl člověk pronikavé inteligence, nemohlo mu uniknout, že se Jeho Pán oděl do vypůjčené podoby.

To je zcela jistě podstatné. Kdykoli se Bůh odhalí, jde nezbytně o "vypůjčenou podobu". To s čím se skutečně setkáváme, je BŮH PŘEVLEČENÝ ZA NĚCO STVOŘENÉHO. Každé Boží zjevení je zároveň Božím skrytím. Jak říká Origenes, Kristus přišel, aby otce zjevil i skryl. (pozn. opis.: Toto poznání je pravdou, která se zřetelně objevuje v eucharistii a odpovídá katolické nauce, přepodstatnění, transsubstanciace.)

Nepominutelnou intelektuální zodpovědností všech křesťanů je nenechat se zmást žádným setkáním, které mohou mít s Bohem. Ať je takové setkání sebeoprávněnější, není to nikdy "totalita velikosti".

Toto téma je velice dobře zpracované ve slavné knize SVĚŘIT SE DO BOŽSKÉ PROZŘETELNOSTI (ABANDONMENT TO DIVINE PROVIDENCE), která se připisuje de Caussadeovi: "Hledáš Boha, milá duše, a on je všude. Vše se k němu hlásí, vše ti ho dává, prošel vedle tebe, v tobě, skrz tebe, stále je tu - a ty ho hledáš! Ach hledáš Boží ideu, nejen jeho skutečnost." De Caussade, podobně jako Mistr Eckhart před ním, či Beda Jarret později, zpochybňuje obecně přijaté učení, že než můžeme nacházet Boha ve všem, musíme ho nalézt nějakým speciálním způsobem. Mistr Eckhart má solidní doktrinní důvody pro své tvrzení, že hledá-li někdo Boha speciálním způsobem, najde onen způsob a ztratí Boha. Každý Bůh nalezený nějakým speciálním způsobem bude nutně něčím méně než Bůh.

Je to právě naše připravenost přijímat změny života, která nás kousek po kousku osvobozuje od našich modelů.

Ale proměn života si ani nepovšimneme, když nejsme připraveni být pozorní, a to, přesněji řečeno, být pozorní vůči detailům, rozdílům. A to je v podstatě postoj učenců, ať už učenci v profesionálním slova smyslu, či nikoli.

Jak nás učí de Caussade, pro většinu lidí jsou asi ze všech nejdůležitější proměny jejich vnitřních a vnějších podmínek. Avšak schopnost tyto proměny vyčíst závisí na znalosti jazyka či jazyků křesťanské tradice. Samotné podmínky nás toho mnoho nenaučí. Podmínky je třeba interpretovat, číst. Co nás ve skutečnosti vzdělává v Božím poznání a lásce, je vzájemné působení podmínek a slov. Slova se učíme z Bible a z dlouhé tradice křesťanského myšlení a vyjadřování. A seriózní odhalení zvláštností a rozmanitostí křesťanského myšlení a vyjadřování je pravděpodobně nezbytným předpokladem proto, abychom rozeznali to stále a znovu nové v učení, kterého se nám v našich podmínkách dostává od Boha.

Samozřejmě, že v tomto mohou hrát životně důležitou roli nová pojetí i způsoby myšlení, to však nestačí. Máme-li jenom nová slova, nové myšlenky, jak máme, slovy sv. Pavla, podrobit veškeré myšlení Kristu? Úkol teologie, ve kterém se musí církev neustále angažovat, nemá charakter pouhého přispůsobení se novým situacím, ale i včlenění nového do zděděné klasické řeči. Moudří dovedou vybírat z církevního dědictví nové i staré. Jako každá jiná řeč, není ani řeč církevní neměnná: není to mrtvá řeč. Jak papež Pavel zdůrazňoval arcibiskupu Lefebvreovi, mechanická věrnost zděděným způsobům vyjadřování nemá dostatečnou zárukou věrnosti tradici právě proto, že církevní tradice je tradicí živou. To je důvod, proč se nevystačí s pouhým konzervatismem.

Ale ani s pouhou moderností se nevystačí. ZEIT-GEIST, duch doby může třeba sloužit Duchu svatému, ale Svatý Duch to není. Musíme "všechno prověřit a pevně se držet toho, co je dobré". Progresivismus je sám o sobě ještě sterilnější, než konzervatismus. Úkolem Církve je umožnit své řeči, aby se rozvíjela bez ztráty identity, bez ztráty svých kořenů, tkvících v danosti Božího zjevení. Jsou to věci staré, které nám umožní přecházet a ověřit si věci nové, právě jako věci nové obnažují skryté a zapomenuté poklady z rozsáhlé pokladnice věcí starých.

Nic stačit nebude, ale musí se stanovit den
Kdy budou spolu na samém kraji útesu stát
k světu je to obrátilo a pojmout se snaží
Minulost a cos nepoznaného v ní objevit.

Robert Frost

Skutečně to není pouze to nové, co nás překvapuje, to nepoznané se poznává jen ve vzájemném působení nového a starého, jsou nepoznány se zřetelem k sobě navzájem. A toto nepoznané je jakási svátost nepoznaného, toho věčně nepoznaného, v evangeliu, v samotném Bohu.

Úkolem, vyžadujícím mimořádné, vysoce odborné dovednosti, je zde obeznámit se s nejjemnějšími nuancemi slov vyřčených a napsaných před stoletími. Je to však úkol, který zdaleka nepřipomíná jen pouhé rozptýlení pedantských učenců, nemluvě už o věži ze slonoviny, ve

kteře se suchopární vědci mohou skrývat před požadavky lásky Boží a lásky bližního. Má-li spiritualita být něčím víc, než jen "horlivostí bez znalosti", pouhým rozmarem módy zbožnosti, je to úkol naprosto zásadního charakteru. Bůh, kterého prostě bereme za něco hotového, kterého pracně nepoznáváme prostřednictvím našeho neustále pozorného myšlení, se brzy stane modlou a může vyvolat reakci budící zdání velké nábožnosti a svatosti, které však může mít jen velice málo společného s pravdivostí vztahu mezi skutečnými lidskými bytostmi a skutečným Bohem. Zájem o "spiritualitu" se může docela dobře stát jedním z nejhroživějších rysů moderní společnosti. Nestačí být "spirituální", či "nábožný". Sv. Pavel řekl Athénanům: "Vidím, že jste velice nábožní lidé" a totéž by se dalo říci o moderní společnosti. Avšak "spiritualitu" i "nábožnost" je třeba, jako všechno ostatní, obrátit k evangeliu a toto obrácení, jako každé jiné, se nestane jednou provždy, je to celoživotní proces. Pravá křesťanská spiritualita nevzniká ze zájmu o spiritualitu, ale ze zájmu o Boha a z ochoty nechat se od Boha učit. A nechat se od Boha učit znamená používat a ne obcházet naše vlastní myšlení. Je zajímavé, že na začátku II. st. nevidí pseudo-Barnabáš žádný rozpor v tom, že nabádá své čtenáře, aby si "sami vydávali dobré zákony" a přitom se nechali "učit od Boha". Nechat se "učit od Boha" v sobě zahrnuje "chtít, co ode mě chce Pán". Zjevení je určeno aktivnímu myšlení, ne myšlení línému, které chce uniknout tomu, co nám uložil Bůh. Rozum si dokáže vytvořit modlu z toho, co sám vymyslí, a přece totéž platí o našich citech. Modlu si můžeme vytvořit z textů Písma, nebo ze svátostí, nebo ze svých úkonů zbožnosti. Jediným účinným lékem proti modlářství je věrnost veškerým skutečnostem, veškerým způsobům, kterými Bůh oslovuje prostřednictvím svého slova a svého světa, Církve, historie, událostí našich vlastních životů, všeho.

Samozřejmě, že žádný jedinec nemůže tento program plně uskutečnit. Pravdu hledáme a nalézáme právě ve společenství Církve a děláme to tak, že se svými křesťanskými bratry se přeme a diskutujeme a že si s nimi lecos vyjasňujeme. A neděláme to tak, že bychom se prostě shodli na různosti stanoviska, jako by opravdu nezáleželo na tom, co si každý myslíme. Jak zdůrazňoval G.K.Chesterton, říká "to je můj názor, je možné, že se mýlím," a nic k tomu už nedodávat je skoro totéž, jako bychom řekli, že vlastně vůbec žádný názor nemáme.

Může se stát, že církev plná křesťanů, kteří se potýkají se skutečnostmi a vášnivě se mezi sebou přou, je na hony vzdálena tomu, co si obvykle představujeme pod pojmem svatost. Pak ale jednou z otázek, které si klást musíme, je zda máme odpovídající předstanu svatosti - ať už je v této době cokoli. Domnívám se, že už jsme se zbavili rozšířeného obrázku svěťce jako jedince zcela odlidštěného, obdařeného nesmírnou schopností odříkat se a konat zázraky. To, že jsme se tohoto obrázku zbavili, je správné. Pochybuji, ale o tom, zda si skutečně nějak polepšíme moderní frází, že

svatost je "dokonalé zdraví" (holiness is 'wholeness'). Do značné míry to odpovídá modernímu farizejství duševního a tělesného zdraví. Cožpak nebudeme muset opravdu říci, že svatost je stejně tajemný a prchavý pojem jako pojem samotného Boha? Naše svatost je nějak odvozená od svatosti jeho. Jak říká sv. Jan "ještě se neukázalo, co budeme. Víme ale, že až se ukáže budeme podobni jemu". Stáváme se svatými právě tím že se stáváme podobni Kristu a skrze něho se blížíme oné podobnosti Bohu, pro kterou jsme byli stvořeni, dokonalí jako je dokonalý Otec, svatí, jako je Bůh svatý. Nemůžeme-li spatřit Boha, tím méně můžeme spatřit svatost. Můžeme jen Boha následovat, následovat svatost. Je to, jako bychom ji viděli zezadu. Jak postupně očišťujeme své chápání Boha, budeme zároveň očišťovat své chápání toho, co znamená svatost. A co to znamená v praxi, bude převážně něco negativního, než pozitivního: bude to znamenat, že nakonec objevíme, že to, o čem jsme mysleli, že je svatost, svatostí vůbec není, nebo, že to alespoň není jednoznačné, jak jsme se domnívali.

Samotné poznání nám ani nedodá spirituality, ani nás neudělá svatě. Je mi naprosto cizí tvrdit něco takového. Ale poznání, intelektuální disciplína při hledání pravdy v pokorné pozornosti ke skutečnostem, je nutnou podmínkou předcházející svatosti i spiritualitu, disciplína, kterou pěstují různí lidé různými způsoby, v závislosti na svém postavení a nadání. Běda ale nám, ať je to kdokoli, budeme-li se pokoušet zbavit zodpovědnosti za tento úkol.

SIMON TUGWELL, O.P.

Anglický dominikán, regens studiorum v Oxfordu (1984). Blíže údaje o jeho vědecké a jiné činnosti se nepodařilo získat, je však známo, že se zabývá spirituální teologií a že v Anglii vydává středověké dominikánské autory textů o řeholním a duchovním životě, například bl. Huberta Románského aj. Přinejmenším v tomto oboru jde o osobnost dobře známou a velmi váženou, bývá generačně i co do autority uváděn např. spolu s kanadským Otcem Tillardem, s nímž ho spojuje důrazná a fundovaná snaha odpovědět na otázku, jak naplno a autenticky žít klasickou dominikánskou spiritualitu dnes, ve 20. století.

(Článek je převzat z mezinárodního katolického čtvrtletníku Communio - jaro 1984 - vydávaného v USA)

Dialog s nevěřícími

Veškeré úvahy o víře dnes provází myšlenka o současném nedostatku víry - "společenském faktu", který na příkladu Francie analyzuje o. Yves Congar v níže uvedeném rozhlasovém projevu.

Nedostatek víry se stal společenským faktem, s nímž musí věřící lidé počítat, neboť se s ním setkávají každodenně. Mluvení o tom, že náš svět se stal pluralistickým, se stalo banální: téměř každý z nás má mezi sousedy nebo kolegy v zaměstnání nejen křesťany jiného vyznání, ale také lidi lhostejné, jakož i lidi, kteří se prohlašují za nevěřící. Samozřejmě nikdy nelze tvrdit, že daná situace je konečná: dějiny mohou vždycky změnit to, co se stalo. Zdá se však pravděpodobné, že právě tato situace se udrží. Díky moderním sdělovacím prostředkům překonávají ideje prostor a dostávají se všude. Snadnost přepravy z místa na místo, ale také - bohužel! - války, přesídlování lidstva, migrace dělníků působí, že skupiny lidí podléhají neustálému přemísťování. Nejsou už bezpečné ostrovy než pouze tam, kde stát prakticky náboženský, ač v podstatě ateistický, udržuje absolutní jednotu obyvatelstva: tak se má věc v některých státech islámu. Naproti tomu ve Francii se nalézáme v situaci, kde nás nevěra obklopuje, proniká a uvádí v pochybnosti. Ať už z vlastní vůle, nebo také z nutnosti se s ní setkáváme a jsme přinuceni k dialogu.

To není jediný, nový fakt. Z našeho hlediska je více hodná pozornosti změna postoje vůči nedostatku víry. Ještě nedávno byla považována za anomálii, téměř za zrůdnost, za něco deprecionujícího. Proti tomu nejsem, souhlasím s koncilní konstitucí *Gaudium et spes*. Ale přesto s mnoha věřícími lidmi, kteří zakusili to, co já, uznávám, že je mnoho takových, kteří myslí, že musí odporovat existenci Boha či ponechat ho mimo rámec svých perspektiv z důvodů, které nelze odsuzovat. Těžkosti víry jsou těžkostmi reálnými. Jestliže - jak říká Pascal - "je dosti světla pro ty, kteří netouží po ničem, než pouze věřit", zůstává ve víře dostatečně mnoho nejasností, aby zůstala vírou a ne samozřejmostí. Motivy nevěry dnes často plynou buďto z kritiky určitých karikатурních představ Boha - někdy my sami předvádíme takovou karikaturu! - anebo z touhy, která je sama o sobě správná, po afirmaci člověka plynoucí z jeho obrovských možností. Existuje ovšem mnoho jiných forem a jiných motivů nevěry. U mnohých je to spokojená lhostejnost, nedostatek starostí vyššího řádu; zajímá je pouze přítomný okamžik a o budoucnost či o to, co se s nimi stane po smrti, se nestarají více než o minulost či o tradici. Ale mnozí nevěří ve jméno pozitivní a hluboké lidské činnosti. Takovým byl např. Camus; jeho postoj je reprezentativní pro velmi široký okruh lidí.

Tak tedy nejen příčiny nevěry se dnes zdají účtyhodné. Srovnáváme-li reflexivního nevěřícího člověka s člověkem věřícím jenom formálně, vzniká dojem, že opravdovou duchovní hloubku a vyšší zásady reprezentuje nevěřící. Naše století vyžaduje autentičnost. Někdy se mu zdá, že křesťané jsou povrchní, nemají opravdu hlubší potřeby, ale ti, kteří v Boha nevěří, věří alespoň v člověka a plně se pro něj angažují.

Správně odpověděl Pavel VI. ve svém projevu uzavírajícím čtvrté zasedání koncilu 7. prosince 1965: "Vy, dnešní humanisté, kteří zavrhuje transcenci nejvyšších věcí, umějte uznat náš nový humanismus: my také, více než kdokoli, máme úctu k člověku." Takové prohlášení musíme ctít; k tomu problému se vrátím za chvíli. Zatím bych chtěl zdůraznit, že si uvědomujeme, že dnešní nevěra, či spíše ateismus ve své ušlechtilé formě, může být přínosem k očistění víry věřících lidí. Nutí nás k největší vážnosti, k více promyšlené autentičnosti ve svědčení o Bohu. Je zapotřebí, abychom se jednou provždy povznesli nad nedůstojnou představu Boha-četníka, Boha, který je nepochopitelným vysvětlením toho, co ještě není vysvětleno, Boha, který nemá žádné spojení se světem a s člověkem - kromě malého cvrknutí ve chvíli stvoření...

Druhy nevěry jsou různé. Mnoho lidí nezachází až k negaci Boha opřené o filosofii. Tázaní dokonce přiznávají, že "něco" snad existuje - to přece nejsou ateisté. Couvají však před rozhodným krokem, před precizováním svého vztahu k Bohu, před určitou formou náboženství, ale zvláště před církví katolickou. Mluví-li o mnoha lidech, mám v tomto případě na mysli muže - na rozdíl od žen. Zdá se, že muži mají více těžkostí s uznáním konkrétních a lidských forem náboženství. Cítili by se svobodněji v transcenci, která jim ponechává svobodu. Nejsou rádi "ohlupováni" různými praktikami. Pokud jde o církev katolickou, překáží jim forma praktik (např. zpověď) a "prostřednictví" jiného muže, kněze. Rovněž jsou zdrženliví ke všemu, co zapáchá klerikální dobovčností, uzurpováním moci. Nakonec právě to zabraňuje mnoha mužům vkročit na cestu rozhodné víry. Připomínám si slova, která spisovatel Fr. Rolfe vložil do úst papeže Hadriána VI.: "Svět teskní po církvi, ale nikdy se nechce k tomu přiznat, dokud s ním bude církev rivalizovat." Tato výčitka nebo také potíž se vrací stále: bohatství církve, podporování mocných, průtahy se zastáním se

maličkých, pokořovaných a hnětených, nerozhodný postoj ve vystupování v jejich zájmu, postoj dvojnásobný, "aby i vlk byl sytý i koza zůstala celá". Budiž mi dovoleno citovat ještě slova pravoslavného autora Pavla Eevdokimova: "Poslání vysvobozovat obdržela církev, ale vysvobozují jiní..."

Nechci zde sestavit bilanci nevěry, leč bylo by nutné krátké nastínění situace; ona totiž determinuje možnosti dialogu jakož i formu, jakou by mohl být prováděn.

Samozřejmě existuje forma filosofická. Katolická církev připisovala největší váhu rozumovému aspektu víry. Neznamená to, že sama víra se opírá o lidský rozum. Připomínám si Lutherovu větu z listu napsaného v Coburgu dne 5. srpna 1530: "Nebeská klenba drží bez podpěry." Slovo Boží má svou vlastní sílu a někdy je nejlepší odpovědí, jakou lze dát nevěřícímu, svědectví vlastní víry o tom, co jsme našli v Kristu Ježíši díky Božímu slovu. Leč sv. Petr apoštol nás povzbuzuje, abychom byli "stále připraveni obhájit se před každým, kdo se ptá po důvodech naší naděje" (srv. 1 Pt 3,15). Stále lépe vidím, že křesťanství vyžaduje od křesťanů úsilí inteligence a kultury. Je nevyhnutelné, aby toto působení filosofické reflexe bylo v církvi zaručeno. Zdá se, že v tomto okamžiku musí především nabýt formy úvah o celkových možnostech víry z toho hlediska, čím je člověk, a z hlediska jeho podmínek existence ve světě. Církev a samotnou dogmatiku již nelze představovat autoritativním způsobem, aniž bychom poukázali na jejich spojitost s člověkem, a to s člověkem angažovaným v dobrodružství dějin světa. To byla už linie Muarice Blondela, filosofa zesnulého r. 1949. Léta potvrdila její velikost a význam. Nyní je to linie hledání německých filosofů, takových jako Karl Rahner či Johann Baptist Metz...

Zkušenost říká, že problémy filosofů nejsou cizí ani lidem prostým. Dosah nejnovějších výdobytků vědy a nejpronikavějších úvah tisíce způsoby k dělníkům a nižším technikům až na konec světa - to je jedna ze známek dnešního světa. Osobně jsem se setkal s takovými, kteří četli Camuse, Sartra, i Teilharda. Většina však nezašla tak daleko a nevěra mas se neopírá o uvažování. Ale přece i tam je potřebný dialog. Oč se máme opřít při jeho vedení? Tázáte se mě, jak vy, lidé světské, kteří nejste specialisty v oblasti filosofie, můžete mluvit o Bohu lidem více-méně nevěřícím, s nimiž se v životě každodenně setkáváte?

Zdá se, že je nanejvýš žádoucí - ne-li bezpodmínečně nezbytné - abychom sami měli důstojnost člověka - křesťana. Je větší šance, že naši partneři nás budou chtít vyslechnout, jsme-li svobodni od určitých náboženských a klerikálních aliancí a zároveň silně spojeni s Ježíšem Kristem, s jeho evangeliem, s církví jako společenstvím osob v Kristově lásce, ale je nám cizí vše, co může mít - i v samotné církvi - známky vlády, prestiže a

politiky ve zlém smyslu toho slova. Krátce řečeno, je třeba být člověkem svobodným, to znamená oddaným jenom tomu, co nevylučuje člověka, leč naopak, vysvobozuje ho a dává ho světu, bratřím, sobě samému: Věřím opravdové Věře (ne "náboženství" v Bonhoefferově chápání) a Lásce. Až to získáme - nebo spíše dohledáme se toho, neboť neustále musíme překonávat vzdálenost, která nás dělí od toho, co je v nás pravdivé - bude nám zapotřebí zabývat se opravováním nepravděpodobných pověr, nevěrohodných ignorancí. Jak nesmyslné jsou často představy lidí o křesťanství, o církvi. Děsí je obraz tváře, z níž udělali mazanici, jak to řekl už Pascal. Odpuzuje je mnoho podrobností špatně poznanych, špatně rozmístěných, mylně považovaných za důležité.

Příležitost k mluvení o Bohu se dlouho nemusí vyskytnout, ale může se také udát každým okamžikem. Jistě o Bohu nemůžeme mluvit lidem dogmatickým způsobem, odvolávající se na doktríny staré někdy sedm až patnáct století, byť by byly sebepravdivější. Z tohoto hlediska formace, jakou obdrželi kněží, jim může být někdy na překážku, místo aby pomáhala. To říkám proti sobě, přesto, že se sám tak dobře cítím ve společnosti sv. Augustina a sv. Tomáše z Akvina. Zdá se, že není jinak možno s užitek mluvit o Bohu, než když budeme vycházet od lidských existenciálních hodnot, ukazovat určitý typ člověka a určitý postup jednání v životě a pojit je s jejich skutečným pramenem, s Ježíšem Kristem a s Živým Bohem. Neměl to snad Bonhoeffer na mysli, když mluvil o potřebě mluvení o Bohu nenáboženským způsobem? Ale jeho recept zůstal nejasný a mnozí jej dnes zneužívají, když holdují sloganu o "Teologii smrti Boha" či o "křesťanském ateismu".

Dialog s nevěřícími lidmi může být nepřijemný. Může dokonce pobuřovat, konec konců my také v sobě mnohdy nosíme příčinu jejich nevěry. Velmi se mi líbí a považuji za hluboké to, co napsal Claudel o své vnitřní situaci po náhlém obrácení o vigilií Božího narození 1886. Čekal mnoho let, než začal praktikovat a přistoupil k prvnímu svatému přijímání. Později o tom říkal: "Moje filosofické přesvědčení bylo neochvějné ... Budova mých názorů a mých vědomostí stála pevně a neviděl jsem v ní žádnou chybu. Pouze to, že já jsem z ní vyšel..." Rádli přijímáme toto svědectví s podmínkou, že neumenšuje význam pravdy, pro které věříme, a rozumovou hodnotu víry. Často máme stejné důvody k pochybnostem jako jiní. Avšak tyto nás nezdržují, neboť byly pozbaveny hodnoty skrze vnitřní a všeobecný fakt, skrze dobro, jakým je pro mne život s Kristem, dobro, které o své pravdě svědčí samo a které je soběstačné. Nebeská klenba drží bez podpěry.

Cahiers Saint Dominique, No 101,
Octobre 1969

přel. Janina Fenrychowa

Dominikáni dnes

Sbírka svědectví, zpráv a směrnic otců dominikánů.

Upravila sestra m. Elena Crociani O.P.

(str. 2)

DOMINIKÁNSKÝ IDEÁL VČERA A DNES

Různost řeholních řádů a kongregací v Církvi je veliká. Všichni znají alespoň podle jména františkány, jezuity, benediktiny, bratry Křesťanských škol, syny Lásky, kartuziány, bratry svatého Jana od Boha, trapisty atd. Tato různost je jedním z bohatství Církve. Jaké místo mají dominikáni v tomto rozsáhlém rámci? Spíše se ptáme: Kdo jsou dominikáni? Řekněme hned, že to nejsou ani mniši ani pastýři. Jsou to bratři KAZATELÉ, jak je chtěl jejich zakladatel svatý Dominik, který je ustanovil v roce 1215. Je tomu tedy už více než sedm a půl století. Vykreslit jejich řeholní fyziognomii, zpřesnit podstatné pohnutky jejich povolání v historickém rámci včerejším a dnešním je prvním krokem k novému porozumění jejich "aktuálnosti".

(str. 98 - 128)

Kázání a dialog v Řádě svatého Dominika P. Raimondo SPIAZZI O.P.

KÁZÁNÍ, ÚČEL ŘÁDU SVATÉHO DOMINIKA

Jak známo, na počátku řádu, který založil svatý Dominik a schválil Honorius III. v roce 1216, byla konkrétní potřeba nového kázání evangelia.

Dominik Guzman, kanovník a podpřevor reformované kapituly z Osmy, procházel hrabstvím V Toulouse jako průvodce svého biskupa Diega. Setkal se přitom s kacířstvím, které mělo jedno z hlavních středisek v městě Albi. Byl to jakýsi nový druh manichejství, přivezený z Orientu. Představoval pro dogmata a morálku nebezpečí tím vážnější, s čím větší svatozáří a kouzlem, jež řeholníkům zajišťuje chudoba, se jeho hlasatelé představovali lidu.

Stačí vyslovit toto slovo, abychom začali mít zájem i o sociální stránky tohoto historického jevu, který jistě neměl svůj vliv jen v teologii a v náboženství, čemuž tak ostatně není nikdy. Avšak nyní se chceme zabývat touto otázkou jen proto, abychom řekli, že biskup a kanovník z Osmy vytužil nutnost nové evangelizace u tohoto lidu, vyrostlého v náboženské nevědomosti. Pochopili také, že kázání o křesťanských pravdách musí být doprovázeno svědectvím života zvláště pokud jde o evangelní chudobu. To u nich vyvolalo rozhodnutí, že si oni sami pro sebe vyvolí chudobu, i další rozhodnutí pro Dominika

Guzmana, založení řádu žebravých bratří, věnujících se kázání.

Tento nový objev a vyvolení chudoby, společné Dominiku Guzmanovi i Františkovi z Assisi, kteří oba chudobu zachovávali a položili ji do základu řádů od nich založených, první pro přesvědčivější kněžskou službu Božímu slovu, druhý pro svědectví evangelního života, platné samo o sobě, bylo kořenem velké křesťanské revoluce třináctého století. K této revoluci došlo sice v oboru náboženském, avšak měla široký odraz i na život společenský a politický.

Dominik Guzman byl tedy především kazatelem.

Nejprve se svým biskupem a potom se svými společníky, shromážděnými v Toulouse, vykonával službu, která jistě byla kázáním proti kacířství; avšak již tehdy a hlavně potom, když už byl řád založen a šířil se ve světě, převážná stránka dominikánského apoštolátu byla pozitivní: kázání evangelia všem: učeným i neučeným, lidem nakaženým kacířstvím i inteligenci, která s vírou měla jisté problémy stále staré a stále nové; věřícím, aby si víru živili, i nevěřícím, aby se obrátili. V každém případě byly ideál řádu a jeho poslání vyjádřeny v tomto slově, které se pak stalo dominikánským heslem: VERITAS. Svatý Tomáš by byl řekl: Pravda katolické víry.

Z apoštolátu svatého Dominika mnozí připomínali jedině nebo převážně hledisko polemické, pro něž ho Dante oslavoval jako svatého bojovníka; a mnozí jiní, s menší věrností dějinám, udělali z tohoto španělského vědce inkvizitora, dogmatického a neoblomného zastánce papežských tezí, pojištěné kacířů.

Ve skutečnosti polemika nikdy nechyběla v životě svatého Dominika ani pak v dějinách jeho řádu: od svatého Petra mučedníka k Savonarolovi a k Lacordairovi. Všimněme si však: bylo to z nutnosti bránit víru v situacích, v nichž se Církve ocitla ve středověku, jako město vnitřně sužované kacířstvím, tak v renesanci a v moderní době, jako město obléhané a izolované zvenčí. Otázka je, jaké smýšlení, jaký cíl, jak prohlubovaný úmysl, jak by řekl svatý Tomáš, byl v tomto postoji, v této činnosti. Nuže, již blahoslavený Humbert z Romaně, pátý generální magister řádu, napsal, že dominikáni sice vznikli příležitostně pro službu protikacířské polemice, ve skutečnosti však se velmi brzy jejich povolání upřesnilo podle podstatných prvků studia a kázání božské pravdy pro službu duší.

(Výklad k Stanovám bratří Kazatelů:

"Obrana víry byl počátek, který přiměl k myšlence na založení takového řádu, když však řád ustanovila autorita

Církve, úmysl se rozšířil, takže řád byl založen nejen pro obranu víry, ale všeobecně pro kázání.)

Ve skutečnosti, díváme-li se na tři největší představitelé a tvůrce dominikánského ducha v třináctém a čtrnáctém století, Dominika Guzmána, Tomáše Akvinského, Kateřinu Sienskou, vidíme, jak v nich krystalizuje ideál kázání v jeho pozitivní a plodné kráse.

VE SLUŽBĚ VĚČNÉHO IDEÁLU

Svatý Dominik ztělesňuje a symbolizuje ideál charismatického kázání křesťanské pravdy, opírající se také o hierarchické pověření, neboli, jak píše P. Vicaire, "Církev ho pověřila, aby kázal po způsobu apoštolů v pokoře a bez autoritativního postavení".

Svatý Tomáš vypracuje se stejným kazatelským duchem svatého Dominika církevní syntézu křesťanské myšlenky doplněnou všemi platnými pozitivními údaji lidského rozumu.

Svatá Kateřina stráví svůj život ve službě "první sladké pravdy" v horlivém apoštolátě pro jednotu, reformu a mír.

U svatého Dominika je kázání neohroženou obranou katolické pravdy, avšak jako projev duše plné vroucí víry a lásky, která usiluje o vítězství pravdy ve spáse bratří. Pro tyto své bratry má lásku, která se rozdává a stravuje až k utrpení a k mukám pro ty, kteří hřeší a upadají v záhubu.

I svatý Tomáš kázal v kostele kněžím a lidu, aby učil katolické pravdě. Hlavně však dával své lekce studentům a skládal svá díla, která bohužel většina lidí nezná, aby objasňoval Boží Slovo v celé hloubce a v celém bohatství jeho obsahu. Dělal to podle programu, který si sám určil a moudře ho popsal v knize nazývané "Summa contra gentes". Pravým titulem této knihy je však pozitivnější a významnější název "Kniha o pravdě katolické víry"; to znamená inteligentní a láskyplné hledání pravdy, aby tak tato pravda mohla být velkodušně předávána jiným a zároveň i hájena. To patřilo k ideálu, vyjádřenému v Teologické sumě: "Contemplari et contemplata aliis tradere."

Svatá Kateřina je serafínskou duší, která plane touhou po reformě a jednotě Církve a pomýšlí dokonce na křížáckou výpravu. Mezitím však rozvíjí svou činnost jako učitelka duší. Je přitom jako "mamma", jak ji uznávají její četní žáci.

Toto je pravý smysl dominikánského kázání. Shledáme se s ním u nesčetných služebníků Slova, kteří vyplnili 750 let dějin řádu: jako se zvěstováním nebo s "kerigma", které se stává katechezí, s formací duší, s teologickou prací, školou, a řekněme také s dialogem v úloze jak komunitní tak misionářské, tak dokonce apologetické a je-li to nutné i polemické, avšak vždy ve službě víry s láskou přijaté a šířené.

V tomto smyslu je kázání nezbytné v náboženství, které se svou povahou chce šířit: hlavně v náboženství křesťanském, založeném ne na nauce lidské nebo na lidském poselství, ale na Slově Božím. Víra přece není

výsledkem lidského bádání nebo lidských diskusí, ani se neztělesňuje ve školách, akademiích a sympoziích, avšak je nám dáвана a přijímáme ji jako dar pravdy, jistotu, poselství, výzvu, závazek. Přichází k nám s výše po neviditelných cestách Ducha, avšak těmto cestám slouží lidské slovo, které právě kázáním tlumočí slovo Boží a je jeho nositelem. (Sr. II. - II., q.6, a.1.)

Z těchto příčin není možno popřít část pravdy, která je v kontestacích a ve varováních proti jiným dnešním sklonům k přílišnému racionalizování křesťanství, proti manii po přizpůsobování a po pozemském úspěchu, proti obojetnosti dialogu ve věci víry, rovněž i v hodnocení ne-li hned mythu, tedy alespoň poetického rázu víry, a hlavně v účtě k tajemství, před nímž můžeme stát jen v duchu pokory a učenlivosti a tedy víry.

Kázání odpovídá i dnes tomuto požadavku vztahu mezi vírou a tajemstvím, v němž je na jedné straně hlásání Božího Slova a na druhé straně pokorné přilnutí mysli a srdce, to znamená celého člověka. (Sr. II. - II., q.2, a.2.)

Avšak člověk má být vychován a připraven k tomuto přilnutí; a to je pravý úkol dialogu.

VZNIK A ÚKOL DIALOGU

Je-li víra jistotou, není možno nepřihlížet k tomu, že je v ní prvek hledání, který neútočí na úplnost souhlasu, ale vyvolává jeho dynamický růst, zrání s prohloubením uvědomělosti a s obohacením poznatků. (Sr. II. - II., q.2, a.1.)

Zákon pro rozum, který bychom mohli nazvat biologický, ukládá tento vývoj a růst. Jde též o požadavek víry, která jako přijetí pravdy vědecky nedokázané nebo nezahlednuté v její vnitřní zřejmosti, ale pouze přijímané na základě autority toho, kdo o ní svědčí, učí o ní a předává ji (tradice, škola, náboženství, velký učitel, nebo v případě křesťanství, Bůh sám, který se zjevuje v Kristu), je poznáním částečným, které táhne k zdokonalení, doku by nedosáhlo, je-li to možné, plného světla. Zbožná duše ví, že k tomuto hledání patří pocit úcty k božské Pravdě, kterou uctíváme právě tím, že ji přijímáme v její transcendentnosti a zkoumáme ji v její nekonečné jasnosti.

K tomuto postupu však dochází v rámci rozumné myšlenky, která reaguje na údaj víry jistými svými požadavky, vždy však v mezích, uložených jí pokorou. To je první důkaz rozumnosti před nekonečnem. Je však vždy zákonitě vyžadovat, aby byla rozumu dokázána jistě ne vnitřní pravda tajemství, ale věrohodnost údaje, jehož částečné poznání zjevení poskytuje.

Požadavek rozumnosti v pravdě k věření a požadavek pozitivnosti, pokud jde o pramen, autentičnost a smysl údaje tuto pravdu vtěluje pojmově i slovně do lidských termínů. Dva přehnané požadavky racionalismu (vyloučení každé pravdy, nedostupné rozumu) a pozitivismu (vyloučení každé pravdy nezjistitelné zkušeností nebo nedokazatelné v dějinách); avšak podrobené celému teologickému dílu svatého Tomáše Akvinského,

kteří více než dříve předešlých církevních otců a středověkých učitelů a spisovatelů, mezi něž patří, dělá srovnání mezi vírou a rozumem, a to hlavně ve dvou Sumách: v Teologické sumě jako klíč k syntézi, která ztělesňuje, vysvětluje a rozvádí univerzální a trvalé hodnoty filozofického myšlení ve světle Božího Slova; v knize Liber de Veritate Catholicae Fidei (Summa contra gentes) cestou hledání a stoupání od údajů rozumu k údajům víry, avšak vždy proto, aby bylo v úkonu víry přivedeno k zralosti "rationabile obsequium", totiž uvědomělý projev víry rozumu, který přilne k Božímu tajemství.

Tyto požadavky rozumu je třeba uspokojit. U jednotlivců a u sociálně-kulturně náboženských celků, k nimž patří, je třeba vyložit, podporovat je a v případě jejich oslabení nebo ochabování je povzbudit v souladu se zvláštními podmínkami psychologickými, duchovními, mravními, v nichž jednotlivci i skupiny žijí. V jistých případech není vyloučeno, že se postoj teologa nebo křesťanského filosofa stane obranným (apologetickým) a snad také polemickým před neukázněností, v níž lidský duch jde za zákonitě požadavky rozumu. Potom snadněji dojde k tomu, že se překročí meze disputace a kontroverze (to jsou formy a nástroje té diskuse, která patří k normální ekonomii dialektického rozumu a vyplývá z relativismu lidského poznávání) a přejde se k přehánění v boji, k fanatismu, k "zuřivosti" nebo přímo k teologickému terorismu. I to jsou historická fakta, která všeobecně najdou vysvětlení v psycho-sociologických podmínkách nebo dokonce v sociálních a politických situacích.

Ve skutečnosti křesťanští autoři od prvních staletí musili být činní na cestách apologetiky a polemiky jak vzhledem k císařství a k pohanským myslitelům, tak v nitru Církve proti různým herezím, které brzy vznikly a pak se po staletí množily. Křesťanská literatura je takto bohatá na díla, která už ve svých názvech ukazují svůj polemický ráz příslovci "adversus, contra", a potom substantivy: controversiae, disputationes, pugiones, capistra (ohlávka nebo náhubek) a někdy jsou tam i horší slova v případech větších bouří a menšího vědeckého ducha. Od prvních staletí svobody pro organizování Církve se také rozsáhle používalo exkomunikací mezi biskupy a biskupy, církvemi a církvemi, a později proti heretikům a schismaticům na západě. Jak bylo samozřejmé, před radikálními útoky mnohých škol moderní laické myšlenky proti víře a Církvi nechyběla právě tak radikální odsouzení. Největší rozruch v nedávných dobách budil "přehled moderních bludů", vydaný od Pia IX. v roce 1864. Svatý Pius X. opět odsoudil modernismus encyklikou "Pascendi" (1908). Pius XI. odsoudil bezbožecký komunismus a nacismus (1937). V roce 1951 Pius XII. encyklikou "Humani generis" varoval před jistými teologickými směry, které mohly být považovány za odnože modernismu a vycházely z neklidu před problémy, odsouzením modernistických úchylek zastávanými, avšak nevyřešenými.

II. ekumenický vatikánský koncil nesmazal žádné z těchto odsouzení, ani odsouzení komunismu, ani neudělal

občanské právo v Církvi bludům odsouzeným v Přehledu Pia IX. a nepřipustil jejich slučitelnost s křesťanskou vírou, tím spíše proto, že dějiny posledních staletí dokázaly jejich teoretické chyby a klamy a jejich praktické zhoubné následky v kultuře a v životě. Ostatně víra je vždy jistotou, kterou třeba střežit. Oživuje ji láska k pravdě. Tato láska k pravdě nám ukládá, abychom ji sloužili, poctivě a odvážně ji šířili a hájili jako něco, co má větší cenu než život.

To neznamená, že by se tato láska k pravdě měla projevovat hromadným vražděním nebo také jen formálním exkomunikováním toho, kdo se řídí jinými vírami, jinými teoriemi. (Avšak ve skutečnosti se heretik exkomunikuje, to znamená odlučuje se od společenství, sám. Formální exkomunikace je jen prohlášením autority a trestní sankcí tohoto stavu odloučení.) Ani to neznamená, že se charismatický vzlet a ráz autoritativního a někdy i dogmatického tvrzení v hlásání pravdy nutně musí projevit v kontroverzi a v polemice. Tím méně to platí o stavu, ovládaném hněvem, soupeřením, stranictvím.

Ani v minulosti nebyly takové pohnutky a způsoby obrany víry, alespoň u světců, i když to byli inkvizitoři nebo "Kladiiva na kacířství", jak byl kdosi z nich nazván.

DIALOG V ŘÁDĚ SVATÉHO DOMINIKA

Hagiografické a kanonické doklady podávají mnoho důkazů o dobrotě a laskavosti svatého Dominika. (Sr. bl. Jordán Saský, De principiis Ordinis, a četná svědectví kanonizačního procesu. Svědectví bratra Jana Španělského, č. 27: "Tento svědek řekl, že (Dominik) byl plný lásky ke všem: k bohatým, k chudým, k židům a k pohanům, kterých je ve Španělsku mnoho, a že ho také měli všichni rádi, kromě heretiků a nepřátel Církve, které stíhal a přesvědčoval v disputacích a ve svých kázáních. Přesto je laskavě povzbuzoval a napomínal k pokání a k obrácení ve víře." Svědectví bratra Ventury Veronského č. 11: "Tento svědek řekl, že (Dominik) tolik horlil o duše, že rozšiřoval svou lásku a soucit nejen na věřící, ale i na nevěřící a pohany a na odsouzené v pekle. Mnoho pro ně plakal. Horlivě kázal a posílal jiné kazatele. Měl touhu jít kázat pohanským národům." Svědectví bratra Pavla Benátského, č. 43: "Rovněž řekl, že velmi toužil po spáse duší jak věřících tak nevěřících a často říkal tomuto svědku: - Až uspořádáme náš řád, půjdeme ke Kumánům, budeme jim kázat Kristovu víru a získáme je Pánu." Svědectví bratra Viléma z Monferrata, č. 12: "Slíbil a dohodl se s tímto svědkem, že až po dvou letech svědek skončí studium teologie a (Dominik) uspořádá své bratry, oba spolu půjdou obracet pohany, kteří dříve v severních krajích.")

Dominikánská misijní činnost v třináctém století a v dalších i kniha, kterou psal svatý Tomáš pro misie, vyplývají v řádě bratří kazatelů z onoho apoštolského ducha svatého Dominika a napodobují jeho lásku a horlivost.

Již dávno byla vyvrácena legenda o krutosti a nesnášenlivosti svatého Dominika. Zůstává historicky dokázána jeho vášnivá a bojovná láska k pravdě, která ho pobádala k hledání heretiků, aby je obrátil a ne aby je vyhladil, a která někdy přecházela k polemice více v podobě veřejných debat než v podobě procesů, ukládaných kanonickými zákony té doby. I v křížácké výpravě proti Albigenským svatý Dominik plnil úkol apoštola - jakéhosi vojenského "kaplana" nebo dokonce někoho, kdo měl na starosti "školení" - více než inkvizitora, i když mu byl svěřen úkol "smiřovat" heretiky. To, co se dalo s těmi, kteří se nechtěli obrátit, patří do dějin konfliktů, v oné době téměř nevyhnutelných, kde se mísí příčiny náboženské s příčinami politickými. Neměl za to zodpovědnost svatý Dominik, který, jak jsme řekli, pro sebe přijal od Církve a odvážně plnil v souladu s vlastním povoláním jen jeden úkol: kázat a hájit křesťanskou pravdu s pokorou Božího služebníka a vlastních bratří. Tak se v něm neochvějná víra přidružila k bratrské a pastorační lásce toho, kdo nabízí pravdu jako dar, i když ji hlásá se zánícením slova i ducha. Nabízení daru, ne ukládání jha. To byl pro svatého Dominika smysl křížácké výpravy *advertus haereses*...

Též některá díla svatého Tomáše se nám dochovala pod názvem "contra": *Contra impugnantes Dei cultum et religionem*; *Contra pestiferam doctrinam rentahentium homines a religionis ingressu*; *Contra errores Graecorum*; *De rationibus fidei contra Saracenos, Graceos et Armenos*, a zvláště *Summa Contra Gentes*. Avšak první dvě díla jsou obranou, podniknutou z úředního pověření řádu svatého Dominika a papeže, žebravých řádů, na něž útočil Vilém di Sant'Amore (*Contra Guillelmum*) a Mikuláš z Lisieux (*Contra Geraldinos*), spolu s dalším dílem, které má název pozitivnější: *De perfectione vitae spiritualis*, ke kterému je však často v kondexech přidána poznámka: *Contra magistrum Geraldum* (jde o Gerarda d'Abbeville). Toto dílo je krásnou syntézou nauky o lásce jako podstaty křesťanské dokonalosti a o řeholních slibech jako o jejím vyjádření a o prostředcích k jejímu dosažení. "*Contra errores Graecorum*" je klidné přezkoumávání rozdílů mezi církvemi východními a Církví katolickou s výkladem protichůdných tezí a s odvoláním na bibli a na otce ve prospěch tezí katolických. Je to příprava na lyonský koncil, jehož se měl svatý Tomáš účastnit na rozkaz papeže Řehoře X., který horlil pro spojení Řeků s Církví. "*De rationibus fidei*" je "*declaratio*" nebo vysvětlení některých sporných bodů jako odpověď na žádost neznámého "antiochijského kantora". *Summa contra gentes* měla zpočátku jiný název: "*Knihy o pravdě katolické víry proti omylům nevěřících*". Je to dílo eminentně teologické, apologetické a misionářské. Jeho účelem je srovnávat na nejvyšším stupni údaje víry s požadavky rozumu. Vychází se od požadavku rozumu jak v jejich všeobecném významu tak ve formě kontestací nebo negací křesťanské víry, které možno najít v textech "nevěřících", neboli, podle smyslu, který dává svatý Tomáš tomuto slovu, všech těch, kdož jsou proti

křesťanskému náboženství nebo mimo ně: pohané, židé, muslimové, heretici. Zvláště ti, kteří nikdy nepřijali křesťanskou víru, jako pohané a židé, podle názoru svatého Tomáše nemají být násilím donucováni k víře, protože "víra je úkon vůle" (Sr.II. - II., q. 10, a.8). Mají totiž právo na svobodu svědomí. Toto právo však mají i křesťané. Jestliže vidí, že jim po něm "nevěřící" šlapou, jsou tím donuceni vést válku proti nim ("křížácké výpravy"), aby si vymohli a zachránili vlastní svobodu věřit.

(II. - II., q.10, a.8: "Věřící, mají-li možnost, mají je donutit, aby ve víře nebránili rouháním nebo špatným přesvědčováním nebo také otevřeným pronásledováním. A proto Kristovi věřící často bojují proti nevěřícím, ne proto, aby je donutili k víře, protože i kdyby je přemohli a zajali, nechali by jim svobodu, zda chtějí věřit, ale proto, aby je donutili Kristově víře nepřekážet.")

I kniha svatého Tomáše je jakousi intelektuální křížáckou výpravou na obranu víry. Proto snad dostala název "*Contra Gentes*". Je to však obrana ve smyslu rozumového dokazování a odůvodňování víry, totiž aby se ukázalo "ostatním národům nepodrobeným víře, jak velká je pravda křesťanské víry, která převyšuje lidský rozum a tedy nemůže být pro svou vznešenost dokázána rozumovými důkazy, avšak může přesvědčit rozum o vlastní pravděpodobnosti, takže nevěřící vede tento spis (*Summa contra Gentes*), aby propůjčili sluch víře, neodmítají-li porozumění tomu, co je tu psáno: Když upozorují, že nemohou napadat naši víru rozumovými důkazy, na něž by nemohli odpovídat obránci víry důkazy právě takovými." (Tocco: *Vita S. Thomae Aq.*, c.17.)

Tedy křížácká výprava rozumu, ne, aby zabíjela, ale aby obrátila, ne aby podmaňovala, ale aby přesvědčovala, ne aby ukládala víru, ale aby vedla dialog s rozumem a uvedla ho na cestu Kréda.

Uvidíme, že dialog, jak je chápán dnes, obsahuje i jinou metodologickou a psychologickou stránku, která zmírňuje nebo ruší ráz disputace. Je však jisté, že ve své podstatě pozitivního srovnávání mezi rozumem a vírou má své vybrané uskutečnění a svůj jasný vzor v knize o "Pravdivosti katolické víry", která není tak *Summa* proti pohanům, jako *Knihou* dialogu s pohany. Ostatně knihy a díla svatého Tomáše vycházejí spíše než pod označením "*Contra*" jako *Summae*, *Expositiones*, *Quaestiones disputatae*, *Responsiones*, a jsou plné zdvořilosti a někdy i žertovnosti, nikdy ne prchlivého hněvu nebo sarkasmu.

Stejně jako svatý Tomáš Aquinský a svatý Dominik, tak i svatá Kateřina Sienská, i když toužila po křížácké výpravě i s pozemskými zbraněmi a horlila pro ni právě pro dosažení svobody víry, ve své myšlence a ve své činnosti byla hlavně hrdinkou dialogu, jak svědčí její díla. Její pojednání o Prozřetelnosti je dialogem s Bohem, její listy dialogem s lidmi (blízkými i vzdálenými, řeholníky i světskými, kleriky i laiky, pastýři i věřícími, autoritami i občany, spravedlivými i hříšnými).

I v mnohých jiných svých členech v každém století řád svatého Dominika může ukázat ctitele pravdy a

apoštoly evangelia, kteří uměli sloučit metodologii dialogu s jistotou víry. Avšak snad je užitečnější soustředit znovu pozornost na svatého Tomáše Aquinského, abychom viděli, jak se v něm uskutečňuje a vyjadřuje to, co bychom mohli nazvat dominikánskou teorií o dialogu, která zůstala v duchu řádu mnohem více než jiné stránky jeho činnosti, které také nechyběly v jeho dějinách v závislosti na sociálních, kulturních a náboženských podmínkách, jako polemika, kontroverze, inkvizice. Svatý Tomáš získal z ducha svatého Dominika a vtiskl do ducha řádu v hloubce za všemi povrchními jevy psychologii dialogu, která, jednáme-li dnes podle ní s porozuměním a důsledností, může odpovídat požadavkům dialogu, jak je zdůraznil Pavel VI. v encyklice "Ecclesiam suam" a II. vatikánský ekumenický koncil v textech týkajících se vztahů mezi katolíky a všemi ostatními, kteří se jako věřící nebo nevěřící nacházejí na cestě Boží v současném světě.

DIALOG V SOUČASNÉM SVĚTĚ

Kulturní a duchovní ovzduší, v němž tvrzení víry v současném světě, aniž by přestalo být násáním evangelia spásy, stále více vyžaduje jako přípravný a průvodní prvek vývoje pedagogiku dialogu, je určováno některými činiteli, které zde stačí shrnout.

U mnoha lidí je přesvědčení nebo domýšlivost o zralosti myšlenky a poznání. Vyvolalo je rozšíření kultury a nové uvědomění vlastní osobní autonomie. Zostřeje je požadavek vnitřního přesvědčení jako kořene přilnutí k tezi nebo k zákonu, kritický duch před každým poučováním a též sklon už předem se odmítavě stavět ke každému údaji, který přichází zvenčí nebo z výše, takže každé přilnutí nebo přijetí víry nebo učenlivé poslušnosti se stává psychologicky nemožné, není-li vyjádřením toho, co bylo vnitřně získáno, a nepředstavuje-li osobní výdobytek.

Proto také kázání a učitelský úřad, které v náboženském oboru vyžadují víru jako souhlas s transcendentní pravdou, o níž ujišťují, že má božský původ (zjevení), avšak nemohou dokázat její vnitřní zřejmost, musí počítat s požadavky aktivismu, personalismu a autonomie, zdůrazňovanými v duchu lidí, kteří vyžadují, aby s nimi bylo jednáno jako s plnoletými, i když často nemají tu plnou zralost, jež vede k pokoře, nebo řečeno slovy evangelia, k uvědomělému stavu "dětství" před tajemstvím (sr. Mt 18,3 - ; Mk 10,15).

Je-li před relativismem škol a mínění, filosofii a náboženstvím každé země a každého lidu, pocitován popud, aby se každý osobně vyslovil, důsledkem toho není výběr dozrálý prohloubeným studiem, ale spíš pluralismus nejen kulturní, ale i náboženský. Takový pluralismus je už blízky lhostejnosti k hodnotám různých náboženství včetně křesťanství. A zdá se, že se domnělá osobní zralost mnohých "zletilých" ve skutečnosti omezuje na toto uvolnění od závazků a od zodpovědnosti, i když se zachová a praktikuje vlastní víra. Z toho pochází pro mnohé neaktuálnost obrany víry a disputací.

Kromě toho proces desakralizace a téměř i ateizace, který z mnoha příčin probíhá v současném světě, i když nepřinese pravé a vlastní odmítání Boha jako takové, přece upevňuje a zvětšuje lhostejnost pro představitele Boha a následkem toho pro organizování víry a bohopocty, k nimž dochází v různých náboženstvích. Proto třeba působit přímo v okruhu profánních hodnot a dokonce v srdci člověka, kde vznikají city "přirozeně křesťanské", aby se tam vzbudil nový zájem o křesťanskou víru a dříve ještě tam bylo vyvoláno živější pocitování náboženské potřeby, nový objev náboženské dimenze.

V této kulturní a duchovní situaci jsou vyhlídky Církve značné. Jedna po druhé padly velké katedry, které nabízely širokým vrstvám obyvatelstva jisté nauky nebo pohledy na svět; byla vyčerpána nebo téměř vyčerpána úloha ideologů pro elitu a pro masy; stále více se ocitají v krizi pozitivní náboženství pro klesání počtu praktikujících věřících a pro jejich předpokládanou neslučitelnost s moderním duchem. Za těchto okolností zůstává církev ve světě jediným orgánem, který má možnost napomáhat přímému styku mezi lidským duchem a křesťanským poselstvím, které hlásá, mezi požadavky rozumu a údaji víry, kterou střezí, definuje a nabízí lidem. Systémy školy, pozitivní náboženství jako taková používá nanejvýš jen jako nástroje. Přijímá však jejich univerzální a trvalé hodnoty, které se vynoří z různých sociálně-kulturních a náboženských souvislostí, aby jim zprostředkovala přímé srovnání s křesťanstvím.

Z toho vzniká metodologie dialogu jako společné hledání, usilujícího o objevení a zhodnocení toho, co je pozitivní ve všech systémech, ve všech kulturách a náboženstvích a ve všech duších. Tento dialog je veden ve zdvořilosti a vzájemné úctě a též v hluboké pokoře před pravdou; aby se pokud možno dospělo k závěru, který by byl plodem osobního dobývání zas pomoci vzájemné spolupráce.

V tomto smyslu dialog může novým způsobem uskutečnit to, co svatý Tomáš říkal o scholastické disputaci své doby, která vyžadovala mezi disputujícími stranami - a vyžaduje dnes i mezi těmi, kteří vedou dialog - nějakou společnou základnu k intelektuální spolupráci: buď autoritu celého Písma svatého (Starý i Nový Zákon) a otců a koncili pro ty, kteří ji připouštějí; nebo pouze bibli pro ty, kteří otce a koncily nepřijímají; nebo jen Nový Zákon pro ty, kteří nepřijímají Starý, a naopak; nebo jen rozumové důkazy pro ty, kteří nepřipouštějí zjevení, tradici a učitelský úřad.

Není nesnadné zhlédnout v těchto různých případech kritéria dialogu, jak je dnes popisuje encyklika "Ecclesiam suam": mezi katolíky a příslušníky jiných církví nebo společenství v rámci křesťanství, mezi křesťany a nekřesťany, avšak věřícími (židy, muslimy, budhisty atd.); mezi věřícími a nevěřícími nebo ateisty... Jsou to různé případy "dialogu s pohany", jehož vzorovým textem je "Summa contra gentes".

Svatý Tomáš učil též způsobu, jak vést dialog, svou vybranou zdvořilostí a možno říci jakousi vrozenou ušlechtilostí, s jakou vyslechl, studoval, objasňoval mínění druhé strany a hodnotil její důvody s vyrovnaností a téměř se sympatií. Vyžadoval pouze vážnost a poctivost v jednání a případně v kontestaci a v útoku, jak on sám napomíná v dalším svém díle, které je polemikou (další *Contra*), ale též dialogem, protože tam zkoumá podle své metody všechna mínění a všechny teze o probíraném problému, totiž *De unitate-intellectus contra Averroistas*, kde jsou snad nejsilnější slova, jaká kdy vyšla z jeho úst nebo z jeho pera: "Jestliže někdo bude chtít něco namítnout proti tomu, co jsme napsali, aby se chlubil falešnou vědou, ať nechodí klevetit někam do kouta nebo před chlapečky, kteří nejsou schopni udělat si svůj úsudek o otázkách tak nesnadných, ale ať s chopí pera proti tomuto spisu, má-li odvalu, a nalezne nejen mne, ze všech nejmenšího, ale i mnoho jiných horlivců pro pravdu, kteří se budou umět postavit proti jeho omylu a postarat se o jeho nevědomost."

(Hl. 5, in *Opuscula Philosophica*. Toto dílo má na zřeteli hlavně nauku (více než osobu) Sigera z Brabantu a jeho přívrženců, kteří opakovali averroistický výklad Aristotela o jedinečnosti rozumu ve všech lidech. Svátý Tomáš přezkoumává všechny argumenty o tomto předmětu, odmítá je a pak dělá závěr: "Toto jsme tedy napsali k zničení tohoto bludu. Nepoužíváme k tomu důkazy víry, ale důvody a výroky filosofů.")

I dnes dialog, snad ještě více než dřívější *disputace*, vyžaduje tyto předpoklady dobré víry, přímosti, upřímné lásky k pravdě, poctivosti k pozitivním hodnotám jiných lidí, poctivé dovolání se rozumu a svědomí a v mnoha jiných případech trpělivost a velkodušnost před nedostatky a dokonce i před proviněním, avšak s jedinou nezbytnou podmínkou: s vyloučením každé přetvářky, každé obojetnosti, každého oslabení jistoty vlastní víry.

Z toho pochází krása a prospěšnost, avšak také nesnáze pravého dialogu. Z toho snadná iluze toho, kdo k němu přistupuje povrchně a přizpůsobuje se snadno na všechny strany. Z toho nedůvěra vážných vědců, kteří pesimisticky tvrdí, že mezi "ctnostmi toho, kdo dobře vede dialog", patří: "neposlušnost to, co říká ten druhý, nebo ho chápat v smyslu, který umožní jeho snadné zahanbení", jak píše Gilson, a dodávají k tomu: "Chť se pokoušet o jiné cesty v dialogu ve dvou je jen klamná naděje. Nedivím se proto, že jediné filosofické dialogy dosud známé jsou typu platónského, totiž dialogy jednohlasé, v nichž tatáž osoba klade otázky i odpovídá." (Gilson, *Problemi d'oggi*, str. 121)

Svatý Tomáš vedl dialog nebo *disputoval* ve dvou nebo s více lidmi, ve škole i mimo ni, jak nám dokazují mimo jiné *Quaestiones quodlibetales*. Avšak celé jeho vědecké dílo je inspirováno zásadami dialogu, který se dokonce rozšiřuje v symfonii. Dnešní přívrženci pluralismu a dialogu by se proto neměli od svatého Tomáše vzdalovat, ale naopak, měli by se k němu přiblížit, dnes,

právě proto, aby odhalili smysl pluralismu, naučili se metodologii dialogu a dokonce, na čemž ještě více záleží, aby vnikli do pravého ducha dialogu.

DUCH DIALOGU

Víme, jaký byl postoj svatého Tomáše k dědictví lidské kultury a jaká byla jeho pracovní metoda při konfrontaci mezi rozumem a vírou, kterou ve své době uskutečnil.

1. Svátý Tomáš měl ve velké míře schopnost vystihnout znamení doby, a měl je rozeznat v oné druhé polovině třináctého století, které znamenalo konec jak věku sakrálního nebo alespoň jeho nejintenzivnějších chvil, tak středověkému augustinialismu, který se ukázal nyní neudržitelný ve filosofii, již omezil na úkol pouhé služby teologie nebo ji přímo spojil s teologií, a vyčerpaný v politice, kde se obnovoval a prosazoval smysl pro autonomii institucí a pro moc laiků. S arabským aristotelismem se šířil racionalismus, který vyžadoval novou formulaci vztahů mezi teologií a filosofií a dokonce nové nálezy v těchto oborech, nové odpovědi i na problém relativity a protichůdnosti pravdy, který vyvolal už Abelard svou dialektikou o "*sic et non*". Nový politický kvas už působil v myslích a připravoval vzpouru, nebo, jak byla nazývána, laický protest. Vyžadoval nové objasnění celé soustavy vztahů mezi náboženstvím a civilizací, církví a státem.

Svatý Tomáš pochopil okamžik a dal se odvážně do práce. Čerpal souvisle z Aristotela s velkým zhodnocením rozumu v teologii, s poctivým uznáním a obnovením autonomní hodnoty pozemských skutečností a institucí odpovídajících jak v oboru kultury tak sociálního a politického života.

2. Svátý Tomáš bez váhání znovu promyslel stará řešení antropologických, kosmologických, teologických problémů, tradičně předávaných školami s autoritativností, která nyní vyvolávala stále živější reakce v duchu myslitelů a jako apologetika nyní slabá a z velké části neplodná. Svátý Tomáš dal přednost tomu, že znovu přezkoumal každý údaj. Podrobil soudu rozumu, jako účast na věčném Logos, každé řešení, kterého již dosáhli jiní. Snad bylo toto řešení po staletí považováno za nedotknutelné, avšak nyní se o něm znovu diskutovalo kvůli otázkám, která kladla nová doba. Zkoušel tedy nové cesty v teologii, dával nový výklad křesťanské tradici, stanovil nový vztah mezi teologií a filosofií a tak vytvořil teologii novou. Tato novost ho stála námahu a přivola mu pronásledování, avšak byla důkazem jeho geniality a jí zasvětil úspěch.

3. Při této práci svatý Tomáš neodmítal, ale hledal, prohluboval, hodnotil celou pravdu již získanou těmi, kteří ho předešli. Uvažoval objektivně a poctivě o jejich přínosu k pokroku lidské myšlenky podle zákonů pluralismu a podle historického dění, které sám hlásal. Bylo mu drahé hlavně dědictví pravdy zjevené od Boha.

Tak byl při vši své práci pokorný a věrný před Božím slovem, podrobený Církvi a papežskému učitelskému

úřadu v životě i ve smrti, lačný poznatků v patristice a uctívky k výrokům starých i novějších učitelů, kteří ho předešli, takže se i v případě odchylnosti a pochybnosti utíkal k dvojímu měřítku: buď se podrobil jistému úsudku, který už Církev schválila, nebo nechat vyniknout z nauky, s níž nemohl souhlasit, onen "hlubší úmysl", který tam odhalil a který s vychovaností šlechtice připisoval kritizovanému autoru. Snažil se studovat, osvojit si a využívat při vypracování své syntézy vědění celé klasické kultury, zvláště řeckou a římskou filosofii a římské právo, i kultury vypracované ve středověku, nejen křesťanské, ale i arabské a židovské. Když vlastnil toto bohatství lidských hodnot, nechtěl omezovat vše na vlastní míru a vše podřizovat jedné soustavě, od něho vypracované a uložené. Rovněž nepovažoval za svůj hlavní úkol zjišťovat omyly v soustavách a v chápání jiných. Snažil se naopak získat a přivést k maximu výraznosti pravdu, která se vyskytovala kdekoli. Tuto pravdu považoval v každém případě za odraz Ducha Božího, a takto ji cítil. Tuto pravdu se mu zdařilo proměnit ve světle zásad, poznatků a všeobecných zákonů, převyšujících partikulární systémy a historické souvislosti, do nichž se zapojovaly. Dával z nich vyniknout autentickým a trvalým hodnotám, jasně odhaleným. Prorozjímal je a dával je poznat jiným. Zároveň skrze ně vypracoval nové tlumočení a rozumové vysvětlení pravdy víry ve své teologii.

Tak filosofie a lidská kultura vůbec sloužily ještě teologii, avšak zároveň získávaly novou důstojnost, nabývaly své autonomie a obohacovaly se osobními přínosy toho, kdo udělal z úvahy a z rozumové spekulace vlastní způsob služby pravdě, ať už šel k jejímu poznání jakoukoli cestou: cestou rozumu nebo cestou víry.

Takový byl záměr svatého Tomáše. Této věci sloužil dobře a věrně. Posvěcoval sám sebe hlavně asketickým odosobňováním a objektivizováním sebe v pravdě, avšak už tím dosáhl své pravé velikosti. ("Kdo ztratí svůj život, bude ho mít.") Tímto postupem dosáhl toho, že se téměř shodovaly nejvyšší výdobytky jeho myšlenky s univerzálními požadavky rozumu v jeho setkání s vírou, od které pak přijímal pomoc, potvrzení, posvěcení. Tak dospěl k vybudování syntézy s univerzální a trvalou hodnotou, která patří více víře, objektivní pravdě a tedy Církvi jako nástroji předávajícímu zjevení než jemu samému. Proto je vždy možné naroubovat na takovou syntézu i nové hodnoty, získané moderní myšlenkou, které však stejně jako hodnoty antické kultury mohou prokázat službu víře a zároveň ukázat a upevnit svou skutečnou platnost. Víra jako by za ni ručila. Proto Církev mohla prohlásit svatého Tomáše Doctor Communis a kanonizovat jeho nauku tím, že si ji přisvojila v jejích podstatných prvcích a předepsala ji jako základ formace ve svých školách. Proto je ještě dnes možné pracovat v duchu této syntézy svatého Tomáše, žít se jí, osvojovat si ji a obohacovat ji s podmínkou, že se v nás budou opakovat jeho ctnosti jako nezbytné vlastnosti nejen každé vědecké práce, ale také každého dialogu: pokora, opravdovost, upřímnost před pravdou.

CTNOSTI DIALOGU

Je třeba uznat, že si svatý Tomáš bez váhání osoboval a že plně užíval právo na svobodu v bádání a v diskusi, nutné k opravdu vědecké práci, avšak spojené s pokorou ducha přesvědčeného o lidských mezích a o neúměrnosti mezi dosaženými, třeba i velmi platnými výsledky a nekonečnou transcendentností pravdy, takže ke konci svých dní, když tajemně zahlédl nekonečnou pravdu Boží, mluvil o svých dílech jako o "slámě".

Na tomto základě pokory svatý Tomáš mohl vykonávat svou práci neohroženě v protivenstvích a v bojích, i když mu nechyběla zvláště na univerzitě v Paříži protivenství stejně jako mu po smrti nechyběla odsouzení. Byl takto průkopníkem v teologii, avšak nebyl "mimo řadu", jak správně poznamenává Hans Küng; člověk, který měl odvahu zastávat se i pravdy dosud neslýchané, avšak nepodlehli pokušení k nelaskavé a pobuřující polemice; člověk trpělivý a zdvořilý v diskusi, který však neztrácel čas zbytečnou řečí s povídavými a svárlivými lidmi, mezi něž patřilo nemálo pařížských mistrů jeho doby, žárlivých na mocné postavení a snadno nakloněných k trapným scholastickým a klerikálním sporům; člověk geniální, který však zároveň dbal na metodu. Tato metoda začínala velmi přesným hledáním myšlenky jiných. Studoval tuto myšlenku, nakolik to bylo možné v jeho době, přímo z pramenů. (Tolik na to dbal, že si za tím cílem dal přeložit Aristotelova díla přímo z řečtiny.) Všechno však kriticky revidoval podle nejvyššího kritéria práce: věrnost rozumu a úcta k jeho zákonům.

Když mluví Vilém di Tocco o jeho prvním vyučování v Paříži, popisuje to takto:

"Tomáš začal vyučováním přivádět na světlo to, co dříve chtěl v mlčení nechávat v skrytosti, a Bůh mu vřel tolik vědy a na jeho rtech se rozplývalo tolik učení, že se zdál překonávat všechny, i mistry. Jasností při vyučování vzbuzoval u žáků více než kdo jiný lásku k vědě. Ve svých lekcích předkládal nové otázky, nalézal nové a jasné způsoby, jak je uzavřít, přinášel nové důvody do diskusí, takže kdo ho slyšel učit tyto nové věci a řešit pochybnosti těmito novými argumenty, nemohl pochybovat o tom, že Bůh Tomáše osvětlil paprsky nového světla, protože hned ze začátku podával důkazy o tak jasném úsudku a neváhal učit a psát nová mínění, o kterých mu Bůh jistě dal zvláštní vnuknutí."

Toto byl svatý Tomáš Aquinský, služebník pravdy, autor Summy, která jistě není souhrnem, ale je syntézou výsledků dosažených v dialogu inteligencí, myšlenek, duší. Tento dialog neprobíhal nadarmo, protože jeho základem byla upřímná láska k pravdě, týkal se vážných záležitostí a vždy při něm byla čistota mysli a srdce, která byla uskutečněním pravé svatosti.

Je-li tu metodologie, teologie a dokonce i spiritualita dialogu vlastní řádu, který založil svatý Dominik pro kázání křesťanské pravdy, svatý Tomáš je také dnes jejím vzorem a učitelem.

M I S T R E C K E H A R T

"Pane Ježíši Kriste, přicházím k tobě se všemi neduhy a s hořkostí svého srdce. Do tvého srdce ukládám duši i mysl svou a ve své touze také záležitosti všech lidí a především těch, kteří to ode mne žádali. Milovaný Pane, prosím tě, abys mě obmyl a očistil a zbílil v síle své láskyplné drahé krve a abys mne jí přioděl a ozdobil a milovaným učinil před tvář svého nebeského Otce a abys mne tak smířil a omilostnil v jeho otcovském srdci, aby přízeň a duch jeho lásky na mne stekla a vzbudila v nás, způsobila v nás a naplnila v nás všechny naše myšlenky, slova a činy k nejvyšší chvále a stálému zalíbení jeho otcovské a nejmilejší vůli."

(Modlitba Mistra Eckeharta)

Konec 13. a začátek 14. století byl dobou velmi pohnutou. Německo bylo místem stálých bojů a válek o císařský trůn. V letech 1292 - 1298 vládl v Německu král Adolf von Nassau. Svým voličům se však přestal brzy líbit. Ti jej prohlásili za sesazeného a novým králem povolali Albrechta Habsburského. Sesazený král se ovšem bránil. Roku 1298 došlo k bitvě u Göllheimu, v níž byl král Adolf poražen a zabit. Albrecht se dal znovu zvolit a pak korunovat. Ale ze svého království se dlouho netěšil. 1. května 1308 byl zavražděn svým synovcem Janem, synem rakouského vévody Rudolfa a Anežky, dcery Přemysla Otakara II. Němečtí kurfiřti zvolili Jindřicha Lucemburského. O rok později, roku 1309, byl pak Jindřich korunován. Ale ani on nevládl dlouho. Při svém tažení do Itálie zemřel u Sieny 24. srpna 1313. Německá knížata se opět sešla do Frankfurtu k volbě nového krále. Jejich volba však nebyla jednotná. Dva z voličů zvolili Friedricha Rakouského, ostatních pět bavorského Ludvíka z Wittelsbachu. Nastává dvojvládní. Oba králové byli současně korunováni, jeden v Aachen a druhý v Bonnu. Oba se ucházeli o papežovu přízeň a o jeho potvrzení. Jan XXII. napsal oběma králům i říšským kurfiřtům list, ve kterém je vyzval, aby se pokojně srovnali a nabídli se jim za rozhodčího. Oba však odmítli a umínili si, že dobudou královskou korunu vojensky. A tak dochází k občanské válce, která skončila teprve po

osmi letech porážkou Friedricha Rakouského v bitvě u Mühldorfu.

Ani poměry v církvi nebyly nijak růžové. Roku 1294 se vzdal Celestin V. svého úřadu pro neschopnost zastávat jej a kardinálové zvolili na jeho místo Bonifáce VIII. Tato volba vyvolala bouři odporu mezi prostým lidem, který Celestina miloval a ctil jako světce. Nepřátelství vůči Bonifácovi využil francouzský král Filip Sličný, který podporován svými rádci usiloval ovládnout i církev. Narazil však na papeže Bonifáce. Přestože se papež pokoušel o smír s králem, neustoupil v podstatných věcech ani o krok. Když s ním Filip nic nesvedl, snažil se mu alespoň znepříjemnit život. A to se mu dařilo velice dobře. Podařilo se mu dokonce získat kardinály a papežovy dvořany, takže se dostal Bonifác VIII. 7. září 1303 v Anagni do rukou Francouzů. Naštěstí jen nakrátko. Po několika dnech jej jeho věrní vysvobodili. Toto krátké zajetí však natolik zapůsobilo na staříckého Bonifáce, že brzy na to, 11. října 1303, zemřel. Nový papež, člen Řádu bratří kazatelů, bl. Benedikt XI., se snažil ze všech sil o urovnání vztahů mezi papežstvím a francouzským králem. Nenašel však oporu v kardinálech, kteří usilovali spíše o to, zmocnit se nadvlády nad papežem. K urovnání ostatně neměl příliš mnoho času. Jeho pontifikát byl poměrně krátký. Zemřel už osm a půl měsíce po svém zvolení, 7. července 1304, pravděpo-

dobně otráven. Po smrti Benedikta XI. trvala volba jeho nástupce celých jedenáct měsíců. Teprve pak byl na návrh Francouzů zvolen Kliment V. Jím, tedy od roku 1305, se začíná období avignonského zajetí. Kliment V. byl loutkou v rukou Filipa Šličného. I když na všechny královské požadavky nepřistoupil, přece jen si s ním dělali Francouzi co chtěli.

Pro německý národ to byly poměry opravdu pohnuté. Zdálo by se, že v takových dobách nemůže vyrůst nic velkého, nic duchovního. A přece je čtrnácté století stoletím slavné německé mystiky. Je označeno zvláště třemi slavnými jmény: Mistrem Eckehartem, který je nazýván mystikem rozumu, Janem Taulerem - mystikem vůle a bl. Jindřichem Susonem - mystikem lásky. V opravdu těžkých dobách tito muži v Německu kázali, shromažďovali kolem svých kazatelen davy posluchačů a uváděli prosté věřící i řeholnice v německých klášteřích k vrcholům mystiky. Kolem každého většího kláštera se tvořily mystické kroužky, jejichž členové pěstovali spekulativní a praktickou mystiku.

Jedním ze zakladatelů německé mystické školy byl už vzpomenutý Mistr Eckehart. Narodil se kolem roku 1260 v Hochheimu v Durynsku. O jeho mládí nevíme téměř nic. Mladý vstoupil do Řádu bratří kazatelů, který už tehdy byl proslaven osobnostmi sv. Alberta Velikého a sv. Tomáše Akvinského. Novým domovem Eckehartovým se stal klášter v Erfurtu. Zde byl vychován v řádové observanci a zde také zahájil teologická studia, ve kterých pak pokračoval na generálním studiu v Kolíně nad Rýnem. Nepochybně se zde setkal se sv. Albertem, který zde často pobýval. Po ukončení studia a po vysvěcení na kněze, ještě velmi mladý, byl pro svou snahu o pravý řeholní život zvolen převorem kláštera v Erfurtu. Kolem roku 1298 byl pak ustanoven vikářem durynské části provincie. Ale už roku 1300 odchází do Paříže, aby zde pokračoval ve studiu. Vrací se pak jako lektor teologie do Kolína nad Rýnem.

Roku 1303 na generální kapitule v Besanconu došlo k rozdělení Německé provincie na provincii Saskou a Německou. Provinciálem nově vytvořené provincie Saské byl jmenován Mistr Eckehart. Jako provinciál se pak zúčastnil generální kapituly ve Štrasburku roku 1307, kde byl jmenován generálním vikářem pro Českou provincii. Česká provincie, oddělená roku 1301 od provincie Polské, byla v té době bez svého provinčního představeného, kterého generální kapitula v Toulouse roku 1304 zbavila úřadu. Česká provincie pak byla spravována generálními vikáři.

Generální kapitula v Neapoli roku 1311 Mistra Eckeharta zbavila jeho úřadů a poslala jej jako lektora na

generální studium do Paříže. Zde získal nový titul Mistra bohosloví, vrátil se do Štrasburku, kde se pak věnoval kazatelské činnosti. Odtud byl povolán na generální řádové studium v Kolíně nad Rýnem jako profesor dogmatiky. V Kolíně měl možnost pracovat mezi řádovou mládeží. Měl na ni velký vliv. Stává se jím nejen učitelem v dogmatice, ale i v duchovním životě. Mezi jeho nejznámější a nejvýznamnější žáky patřili Jan Tauler a bl. Jindřich Suso.

Už roku 1325 byly přineseny na generální kapitulu v Benátkách stížnosti na některé německé bratry, kteří kázali lidovým jazykem a mohou svými kázáními posluchače uvádět v blud. Jednalo se zřejmě i o Mistra Eckeharta. A už o rok později se dostává Mistr Eckehart do sporu s biskupskou inkvizicí v Kolíně. Byl obžalován z kázání bludů. Mistr Eckehart i ostatní dominikáni ostře protestovali proti zasahování biskupské inkvizice. Jednak proto, že obžaloba na Mistra Eckeharta byla nepravdivá, a také proto, že Eckehart jako dominikán nepodléhal biskupskému soudu. V kolínském klášterním kostele pak veřejně vysvětlil Mistr Eckehart věty, které byly biskupskou inkvizicí označeny jako bludné. Současně pokorně odvolal to, co by skutečně mohlo být špatně vykládáno. Aby byl očištěn dokonale, odvolal se ještě k papeži. Jan XXII. zpočátku odvolání nepřijal, ale pak se přece jen záležitostí Eckehartovou zabýval. Výsledku se však Mistr Eckehart nedomáhal. Zemřel roku 1327 v Kolíně nad Rýnem. Dva roky po jeho smrti pak papež Jan XXII. zavrhl dvacet osm vět z jeho spisů, z nich 17 jako heretické a ostatní jako odvážné nebo podezřelé z bludu.

Po přečtení spisů Mistra Eckeharta by teolog usoudil, že byl Eckehart panteista. Avšak novým studiem jeho latinských spisů se dospělo k názoru, že byl mistr Eckehart scholastikem. Co nejlepšího má ve svých spisech, má v naprosté závislosti na sv. Tomáši Akvinském. Je však v první řadě mystikem. Jeho spisy vedou k nejužšímu spojení s Bohem. Odmyslíme-li si některé věty, které mohou znít panteisticky, které však netvoří základ jeho soustavy, je mystikem úplně pravověrným. Jak vysvětlit u něho, který měl teologické vzdělání nejvyšší úrovně, právě tyto panteizující věty? Eckehart byl současně teologem i mystikem. Ve svých spisech mluví jako teolog, dovede být přesný jako všichni scholastikové, ale když se začne utíkat k mystickým obrazům, snadno napíše větu, kterou by teolog nikdy nenapsal. Mistr Eckehart chyboval, když mystické výrazy přeléval do forem spekulativní teologie, kde pak zněly panteisticky.

O. A.

KRYSTAL = HUTNĚJŠÍ STRAVA

Rozhovor s otcem O. Štampachem O.P. o vydavatelství KRYSTAL

Mám-li mluvit o plánech obnoveného nakladatelství Krystal, musím vyjít z toho, že jde o vydavatelství Řádu bratří kazatelů. Náš řád chápe kázání v nejširším smyslu slova jako službu formou slova mluveného a psaného. Zřízení vydavatelství je tedy logicky částí naší služby. V době obnovy a rozkvětu řádu, která u nás začíná na konci 20. let našeho století, se vytvořila redakce edice Krystal kolem takových osobností, jako byli O. Pospíšil, S.M. Braito, R. Dacík, M. Habáň a P. Švach. Tato edice publikovala práce našich i cizích dominikánských autorů, díla klasické teologie a duchovního života, biblistiky a patristiky.

Ot: Každý, kdo měl možnost se alespoň s některými počiny Krystalu seznámit, ví, že jde o díla i z dnešního pohledu velmi kvalitní. Je možné např. v knihovně kláštera sv. Jiljí v Praze najít kompletní knižní řadu této edice?

Od: Zatím to není možné. S postupnou obnovou klášterního života, která neprobíhá tak rychle, jak jsme si mysleli, se vytváří pořadí úkolů, které musíme řešit. Knihovna a její uspořádání se již dostala na řadu. Máme jednu pracovníci s vysokoškolským knihovnickým titulem, která se této práci ujala, ale zatím pouze jedno půldne v týdně. Naším záměrem je připravit knihovny dvě. Konventní, která bude mít spíš ráz osobní knihovny pražského konventu, a provinční, která bude veřejnou knihovnou začleněnou do sítě mezinárodních knihoven. Součástí provinční knihovny bude po nezbytném zdokumentování a utřídění historická knihovna, která našťastí přežila přepadení kláštera v roce 1950. V rámci těchto prací chceme pochopitelně zkompletovat díla napsaná a přeložená našimi dominikánskými autory.

Ot: Má-li se kniha dostat do knihovny, musí být nejprve vydána. Touto objektivní myšlenkou bychom se mohli dostat k současnosti Krystalu.

Od: Od návratu řádu k veřejnému životu uplynulo něco víc než rok. Začátkem roku 1991 jsme se rozhodli obnovit činnost edice Krystal. Zažádali jsme o registraci

vydavatelství, kterou jsme obdrželi. Se zřízením vlastního nakladatelství zatím nepočítáme, ediční činnost chceme zajišťovat pomocí kooperace s nakladatelskými podniky Zvon a Petrov. Některé z námi vytipovaných titulů jsou již v těchto nakladatelstvích zadány. V nejpokročilejší fázi je pravděpodobně původní práce otce provinciála Dominika Duky *Škola vnitřní modlitby*, jakási praktická příručka pro ty, kdo nechtějí zůstat pouze u slovní modlitby, kniha, která za pomoci klasických pramenů mluví o jednotlivých duchovních školách. Další rozpracovanou knihou je práce Maxe Thuriana *Maria, Matka Páně*. Max Thurian je jedním ze dvou zakladatelů ekumenické komunity v Taizé. Jeho práce je pokusem o jakousi ekumenickou mariologii, psanou přístupným způsobem. Jde o systematické převyprávění toho, co o Panně Marii v dějinách spásy podávají prameny. Tuto knihu psal Max Thurian ještě jako francouzský kalvinista, přesto je jeho pojetí až překvapivě blízké našemu. Naopak ho obohacuje o dobré biblické zakotvení a o svěží pohledy nekatolické strany.

Ot: Komunita v Taizé se stala v současné době předmětem diskuse v katolickém prostředí. Mám na mysli dopisy čtenářů v Katolickém týdeníku, které ostře reagovaly na, dle jejich mínění, přílišnou publicitu tohoto hnutí. Zdá se, že těmto lidem připraví Krystal vydáním Thurianovy práce další "těžké chvíle".

Od: Je třeba si zvykat překonávat bariéry, hledat to, co spojuje a radovat se, že je toho dost. Hodnotné a obohacující musí být předmětem našeho zájmu. Ti, kteří jsou zvyklí na gheto, do kterého nás mimo jiné zahnal také komunistický režim, si budou muset odvykat a hledat v sobě schopnost k otevřenosti. Otevřenost neznamená tvářit se, že protichůdná tvrzení mohou být zároveň pravdivá. Tam, kde se lišíme, je třeba diskutovat a ne zakrývat rozdíly, ale i diskuse se dá vést teprve mezi lidmi, kteří spolu mluví.

Další připravenou knihou je u nás neznámý soubor esejů od J. Maritaina *Venkovan od Garonny*. Venkováním míní Maritain sám sebe, Garonna je řeka, která protéká francouzským městem Toulouse, kde trávil Maritain poslední dny svého života po smrti manželky

Raisy. Z odstupu od rušných center Francie pozoruje Maritain myšlenkové, kulturní a společenské hemžení doby, dění v církvi po II. vatikánském koncilu, a svým klasickým způsobem vše komentuje a hodnotí. Myslím, že to bude zajímavé počtení, mimo jiné i proto, že mnoho postřehů jakoby se týkalo i nás a naší doby. Dalším titulem je Y. Congar - *Za církev sloužící a chudou*. Autorem je významný francouzský dominikánský teolog, spoluvůdce II. vatikánského koncilu. Congar ve svém díle vychází z biblických a patristických pramenů, systematicky, klasickou scholastickou metodou, uvažuje o Církvi, zároveň však naplňuje tuto metodu novým životem. Dalo by se říci, že jde o živé vanutí Ducha sevřené do syllogismů. Je to dílo intelektuálně čisté a zároveň plné ohně dobré vášně. Congarovi jde o Církev, která nechce být pouze světskou společností, o Církev, jakou ji chtěl mít její zakladatel, Ježíš Kristus.

Autorem knihy *Bůh se odhaluje skrze Písmo* je francouzský biblista, dominikán A. M. Dubarle. V posledních letech je u nás katolická biblistika velmi málo rozpracovaná. Hledá-li člověk hodnotnou biblickou práci, sáhne většinou v našem prostředí k autorům jako je M. Bič nebo J. Heller, tedy k autorům protestantským, kteří jsou sice autory významnými, ale přece jen je jejich pohled ovlivněn konfesí. Dubarleva kniha splňuje všechny nároky na kvalitní katolickou biblistiku. Autor nepíše mnoho o dataci biblických textů, o autorství jednotlivých spisů, o pramenech použitých k redakci. Jde mu opravdu o pochopení textů, o uvedení člověka do četby Písma, která by ho duchovně živila. Posledním vybraným titulem na nejbližší období je kniha J. Kloczowského *Od poustevny ke společenství*. Pojednává z různých stran o mnišství a řeholním životě. Pro české vydání jsou po dohodě s autorem vynechány kapitoly, pojednávající o předobrazech mnišství v mimokřesťanských církvích a o řeholních společenstvích v Polsku. Kniha je rovněž psána velmi přístupně.

Ot: *Kde ve spektru náboženské literatury vydávané u nás by mělo být místo obnoveného Krystalu?*

Od: Podle mých informací existuje v Čechách a na Moravě v současné době něco kolem 40 katolických nakladatelství a vydavatelství. Orientace v jejich produkci je velmi obtížná. Zdá se mi, že větší nakladatelství se prozatím rozhodla věnovat se populární náboženské literatuře s co nejširším dosahem - životopisy světců, historická témata. Takřka chybí teologická literatura, díla, která se z různých pohledů věnují systematickým způsobem věrouce, kterou odborně promýšlejí i rozjíma-

jí, díla, zabývající se velkými tématy řádu milosti, řádu vykoupení a dějin spásy. Tyto pilíře víry mají podle mého názoru přednost před vším ostatním a přesto tato díla v edičních plánech velkých katolických nakladatelství chybí.

Zdá se mi, jako by někteří vydavatelé měli nedůvěru ke čtenáři, jako by měli strach předkládat mu hutnější stravu. Vidí v tom riziko vyjádřené větou: "To nám nikdo nebude číst" nebo "To prostého čtenáře na venkově nezajímá". My si myslíme, že je poměrně široký okruh lidí, ke kterým literatura, kterou připravujeme, bude silně promlouvat. Pochopitelně, že bude od čtenáře vyžadovat soustředěnost, přemýšlení a hledání spolu s autorem, ale myslím, že takoví čtenáři jsou, a že o zájem se bát nemusíme. Již první připravené tituly, jejichž výběr byl určitým kompromisem mezi tím, co jsme zamýšleli, a tím, co bylo momentálně k dispozici, ukazují určité směry naší orientace. Jestliže si ověříme, že je správná, budeme i nadále vybírat z již připravených překladů, zadávat překlady nové a samozřejmě povzbuzovat domácí autory.

Ot: *Mluvíme-li o dominikánské knižní aktivitě a o kázání psaným slovem, nemohu se vyhnout otázce, připravuje-li se obnovení kvalitního samizdatového periodika Sursum. Mám pocit, že by svojí náplní mohlo vhodně vyvážit zaměření Teologických textů, které dávají prostor hlavně takovým směrům teologie, které jsou přece jen dominikánskému pojetí vzdálenější.*

Od: Jak už jsem říkal, vytvořilo se spontánní pořadí toho, co mohou dominikáni u nás postupně dělat. Pomalu se nám uvolňují ruce od počátečních starostí, ale přesto je nás stále, vzhledem k množství práce, která nás čeká, málo. Na některé věci nám zkrátka ještě dnes síly nestačí. Patří mezi ně i časopis Sursum. To, co jsi naznačil v souvislosti s Teologickými texty, se snažíme zatím řešit jinak. Je pravda, že v nich převažuje pojetí teologie, které není zrovna nejbližší naší dominikánské tradici resp. tomu, co bychom chtěli nabízet širšímu společenství Církve, ale je také pravda, že redakční rada je dostatečně tolerantní a dovoluje nám účastnit se výběru materiálu pro jednotlivá čísla a diskusí o nich. Na Sursum síly zatím nemáme, proto jsme přivítali vznik časopisu Salve, který by alespoň částečně a prozatím mohl jeho úkoly převzít, s tím, že se bude zároveň dále věnovat poslání, které pokládají jeho tvůrci za podstatné.

rozmlouval Šebestián

SEKTY ORIENTÁLNÍHO PŮVODU

(pokračování)

Hnutí Haré Kršna si lépe zařadíme, když připomeneme tři cesty, jimiž hinduista mívá dosahovat vysvobození. Jsou to: cesta činů, cesta poznání a cesta uctívání. Hnutí Haré Kršna uctívá Kršnu, božskou Osobu, která na sebe bere podobu člověka. Kršna sotva může být nějak historicky konkrétně zařazen. Božstvo, které se má projevat v něm, je Višnu. Svami Prabhupáda - zakladatel hnutí - to na jednom místě vyjadřuje tak, že Višnu je plná expanze Kršny. Višnu, v raných fázích postava indického pantheonu, se v bráhmanské fázi stává aspektem jediného božství, vykazujícího rysy osobní i neosobní. Bhaktické školy ze tří cest osvobození zdůrazňují cestu uctívání, což pochopitelně znamená zdůraznění osobního aspektu univerzálního božství. Tento personalistický monoteismus přibližuje kršnovce k náboženstvím, která uctívají Boha Abrahámovu, Izákova a Jakobova. Mohli bychom tedy tolerantně říci, že jejich kult je zaměřen na Boha a v tom je jeho hodnota. Kršnovci samozřejmě pokládají své pojetí za dokonalejší než judaismus, křesťanství a islám. Říkají např., že důsledně zachovávají zásadu nenásilí vůči lidem a zvířatům. Musíme asi tuto jejich výzvu brát vážně a reagovat důslednějším uplatňováním evangelní mravnosti. Ale důležité je, že křesťanství nehlásá morálku, nýbrž Krista. Kristus není především učitel mravního života, nýbrž Vykupitel.

Ctí-li křesťané i kršnovci téhož jediného Boha, zůstává rozdíl v tom, kde se hledá spása. Kršnovci hledají příznivější narození v budoucím životě a pak i eventuální vysvobození z "koloběhu životů" uctíváním božského Pána Kršny a životem podle hinduistických zásad - jako dodržování stavovských povinností nebo neublížování živým tvorům. Podle křesťanů dostane skrze Ježíše Krista odpuštění hříchů každý, kdo v něho věří (Sk 10,43). Dostalo se nám posvěcení a byli jsme ospravedlněni pro zásluhy Ježíše Krista (1 Kor 6,11).

Můžeme ovšem připustit ve shodě s tradicí, že vyprávění o Kršnovi je úctyhodný předobraz vtělení a vykoupení. Jenže dnes stojí Kristus a Kršna vedle sebe jako alternativní cesty spásy. Křesťanství nárokuje jedinečnost stejně jako Hnutí pro uvědomování si Kršny. Alternativa nechce znamenat nepřátelství. Např. když uznáme shodná pravidla, můžeme diskutovat, můžeme spolupracovat v ochraně života a péči o prostředí, můžeme být prostě lidsky přáteli a přece nárokovat jako křesťané, že vykoupení v Kristu je jedinečné a univerzální. Uctívání Kršny znamená zřít se Krista. A naopak.

Vedle těchto dvou sekt hinduistického původu se uplatňuje hojně buddhismus. Zdá se, že několik intelektuálů praktikuje "ateistický" hínajánový buddhismus inspirovaný literaturou vydávanou v západních jazycích

v Bangkoku. Širší uplatnění má japonská buddhistická škola Zen s bohatou poměrně dostupnou literaturou. Tradičně již také vyvolává sympatie a zájem tibetský tantrický buddhismus, lámaismus. Jako fenomén na poli populárního náboženství hrají však buddhistické směry jinou roli než shora popsané sekty. Stály by proto za samostatný rozbor.

Kromě sektářské podoby působení usilují hinduistické i buddhistické směry o syntézu s křesťanstvím. Pak už nejde o ovládnutí celého stylu života a o soupeření výlučných cest. Při syntéze se každá ze stran zřídka svého výlučného nároku. Prvky obou náboženství se spojují. Vznikají fenomény jako křesťanská jóga a křesťanský Zen. Některým nadšencům syntézy se jeví toto spojení jako jednoznačně kladné, jiní připomínají, že si tyto pokusy musí nechat líbit kritický rozbor. Diskusi sotva lze pokládat za uzavřenou. Kritici křesťanské jógy a křesťanského Zenu pokládají tyto pokusy za nebezpečné. Je třeba jejich argumenty slyšet a vyrovnat se s nimi. Snad by pro předběžnou orientaci prospěl dvojhlas informovaných stoupenců a odpůrců. Nemusí to být nepřátelská polemika. Na straně stoupenců i odpůrců syntézy jistě budou lidé schopní slyšet argumenty druhé strany a hledat aspoň částečnou shodu.

"Zendo Oshida" v Nijmegen

30. srpna minulého roku vykonal japonský dominikán P. Shigedo Oshida dvoudenní návštěvu v dominikánském konventu sv. Alberta Velikého v holandském městě Nijmegen.

P. Oshida se narodil v r. 1922 v jedné japonské zen-buddhistické rodině. Po univerzitních studiích (nukleární fyzika a filosofie) se náhodou setkal s "typickým křesťanem", jak sám řekl, a rozhodl se ke konverzi. Později vstoupil do řádu v provincii Kanada.

Začátkem roku 1960 obdržel od představených dovolení k založení společenství v Takamori v severní části Tokia, které se v průběhu let stalo jejich hlavním střediskem. Základními pravidly této komunity je společné rozjímání dle japonské metody zen, spojené se slavením eucharistie. Nyní přijíždějí do této komunity lidé z celého světa, aby zde prožili kratší či delší dobu.

V konventu sv. Alberta v Nijmegen existuje také "zendo", to je místo setkávání skupin lidí, kteří pravidelně provádějí rozjímání dle metody zen. P. Oshida navštívil toto místo a sloužil zde mši svatou. Od jeho návštěvy se toto místo jmenuje "Zendo Oshida".

IDI - Mezinárodní dominikánské informace č. 285, únor 1991
Holandsko

Přeložil: Bertrand

Damián Byrne O.P.

Kázání při mši svaté 5. 1. v Jablonném

Vaše excellence, drazí bratři a sestry!

Před dvěma roky jsem měl možnost setkat se s několika bratry a sestrami našeho řádu z této země. Po návratu do Říma jsem navštívil Svatého Otce, abych ho informoval o stavu našeho řádu v této zemi. Když jsem skončil, zeptal se mne Svatý Otec, co děláme pro kanonizaci blahoslavené Zdislavy. Mohu vám říci, že během krátké doby jsem navštívil úřad kardinála pro otázku kanonizací, abych mu sdělil toto přání Svatého Otce. Od té doby pracujeme společně, abychom kanonizaci blahoslavené Zdislavy urychlili. V této chvíli vše, co jsme mohli udělat, bylo vykonáno. Zbývá ještě prokázání zázraků. Můžete tedy svými modlitbami tuto kanonizaci uspfšit.

Můžeme se sami sebe ptát na význam této kanonizace pro Svatého Otce, pro zdejší diecézi, pro náš řád. Nám dominikánům blahoslavená Zdislava přináší pohled na počátky našeho řádu, vrací nás k tomu, co nám bylo uloženo - evangelizovat celý svět. A předpokládám, že Svatému Otcovi jde o tento aspekt evangelizace, na který klade velký důraz, neboť blahoslavená Zdislava měla velkou úlohu v evangelizaci této části Evropy.

Nesmíme se jen ohlížet do historie, co ona udělala, ale uvědomit si naši vlastní úlohu modlitby a evangelizace. Život blahoslavené Zdislavy nám připomíná dva aspekty evangelizace, o kterých mluví Pavel VI. Za prvé, že evangelizujeme, kážeme, spíše tím, kdo jsme, než tím, co říkáme. Pavel VI. řekl, že lidé dnešní doby jsou již unaveni mluvením. Poslouchají pouze toho kazatele, jehož život je svědectvím jeho řeči. Pro mne je vždy mimořádné, když si uvědomím, že největší světcí našeho řádu nekázali z kazatelny. Kázali svědectvím svého života. Blahoslavená Zdislava je jednou z nich, káže nám ještě dnes po 700 letech. K tomu jsme voláni i my - dnes v této době. Pavel VI. dále hovoří o důležitosti osobního kontaktu s lidmi, s kterými se každodenně setkáváme. Blahoslavená Zdislava začínala doma, se svými dětmi, poté přibrala sousedy a tak pokračovala dále. Tím nám ukazuje cestu evangelizace. Za druhé nám blahoslavená Zdislava jako matka rodiny připomíná ctnosti Svaté Rodiny, jejíž svátek jsme slavili minulou neděli. A opět Pavel VI. říká, že jednou z největších ctností rodiny z Nazareta bylo mlčení. Můžeme vidět mlčení sv. Josefa, který nechtěl pospínit pověst Panny Marie, dále mlčení Mariino, mlčení Ježíšovo dokud nebyl tážán. Mlčení (ticho) je důležitou ctností, jestliže se chce někdo přiblížit k Bohu. Mnohokrát to může znamenat i nebránit se, naslouchat duchu ticha v nás, který nám dá možnost komunikovat s Pánem. Dále Pavel VI. mluví o důležitosti práce. Nejen proto, abychom si opatřili denní chléb, ale také pro hodnoty, které nám pomáhají využít a rozvíjet dary, které jsme dostali. A konečně blahoslavená Zdislava nás učí důležitosti péče o ostatní. Péče o chudé, strádající, dělení se s bližními - to je to, co máme dělat. Tím je blahoslavená Zdislava opravdovou dominikánkou. Láska k chudým sjednocuje všechny dominikánské svaté. Sám svatý Dominik, velcí intelektuálové jako svatý Tomáš a Albert Veliký, Antonín Florentský, mnišky z klášterů, velcí svatí z Peru jako Růžena z Limy, která je v Limě dodnes nazývána matkou chudých, Jan Macias, Martin de Pores; - jejich péče o chudé je v Jižní Americe stále živá. Tak nás blahoslavená Zdislava jako mnoho ostatních svatých učí důležitosti lásky k bližnímu. Je pro mne velkým privilegiem přijít dnes na toto místo tak svaté v dominikánském řádu. Mé štěstí je tím větší, že po 60 letech mohl generál řádu opět navštívit Československo. Jsem uchvácen tím, jak se řád uchoval v době velkých obtíží a modlím se, aby všemohoucí Bůh posílil v blízké budoucnosti zdejší církev kanonizací blahoslavené Zdislavy. Děkuji.

Podle magnetofonového záznamu - Mannes

Program oslav roku bl. Zdislavy v Jablonném

1. června 1991

Poutní slavnost ke cti svatého života paní Zdislavy

Mše sv. 9.00
11.00
14.00

11. srpna 1991

Poutní slavnost ke cti sv. Vavřince, jáhna a mučedníka, patrona děkanského kostela

v Jablonném

Mše sv. 10.00
18.00 svátostné požehnání

31. srpna 1991

Výročí beatifikace bl. Zdislavy

Mše sv. 9.00
11.00

28. září 1991

Slavnost sv. Václava, mučedníka, hlavního patrona českého národa

Mše sv. 10.00
Po mši sv. budou vystaveny k uctívání ostatky sv. Václava

Poutní zájezdy mají možnost si předem vyžádat mši sv. i v jiném termínu. Popřípadě může mši sv. sloužit jejich duchovní správce.

o. Gregora Hajdu O.P.,

jedného z obnoviteľov dominikánskeho života na Slovensku

(pokračovanie)

V lete 1945 obdržal s takou radosťou list o prijatí do Rehole kazateľov, že mu ani krkolomná cesta do olomouckého noviciátu (železničná trať sa po vojne iba rekonštruovala) nepripadla ťažká. Tu treba uviesť, že mladý kandidát rehoľného života nevstupoval do rehole s politickou naivitou nábožného mladíka. Na Slovensku bolo dobre známe protináboženské ťaženie v komunistickom Rusku. Zdravá politická orientácia na to dostatočne upozornila ešte počas Slovenského štátu. Okrem toho, ako sme povedali, mladý študent bol politicky vnímaný, porovnával, usudzoval. Tento záujem u neho pretrvával aj počas rehoľných štúdií, čo postrehli aj predstavení, s dovoľením ktorých mohol počúvať rozhlasové vysielanie, keďže rehoľná observancia to ako všeobecnú prax nedovoľovala. Slovom, do rehole vstupoval na jednej strane s nadšením, ale na druhej strane s vedomím blízkej obety, ktorú se vyžiada Pán.

Po obliečke, 7. októbra 1945 u sv. Jiljí v Prahe, začali roky štúdií, ktoré boli prerušené v apríli 1950 nezákonnou likvidáciou rehoľí. U o. Gregora k tomu došlo iba rok pred prijatím kňazstva. Bol spolu s ostatnými mladými bratmi zaradený k smutne známej kvázivojenskej jednotke PTP, v ktorej strávil istý čas aj v Hájnikoch pri Zvolene pri výstavbe obytných budov pre leteckých zamestnancov. Už počas teologických štúdií začínajú u neho bolesti hlavy, ktoré vtedy nepríjemne sťažovali štúdiá a ktoré tu prerástli do vážnej nervovej choroby sprevádzajúcej ho až do smrti. Neslávne obdobie PTP takto ukončil v roku 1952 vo Vojenskej nemocnici v Ružomberku, odkiaľ ho prepustili do domáceho liečenia.

Ťažké obdobie proticirkevného boja si ho však našlo aj doma. Posledný košický dominikánsky prior pred likvidáciou rehoľí, p. Pius Krivý O.P., ktorého životné peripetie z tohto obdobia jeho života by si pre svoju zaujímavú, až neuveriteľnú výnimočnosť zaslúžili prinajmenšom filmové spracovanie, sa niekoľkokrát zastavil v rodnom dome o. Gregora. Za obdobie rokov 1950 - 1954, teda odo dňa, keď v Košiciach ušiel priamo spod rúk ŠTB, a potom žil neustále na úteku, hľadaný a prenasledovaný ako agent Vatikánu, sa s o. Gregorom viackrát stretol, medziiným aj v Ždiari vo Vysokých Tatrách. Nakoniec ho predsa len vysledili a zaistili. Okolo jeho osoby sa v roku 1954 rozprúdilo široko koncipované vyšetrovanie, ktoré postihlo celú rodinu o. Gregora, včítane domových prehliadok a ostatných nezákonných a neľudských praktík vtedajšieho politického súdnictva. O. Gregor bol v tomto procese odsúdený pre trestný čin nadŕžovania na jeden a pol roka, z čoho mu bola jedna časť amnestovaná (v rámci všeobec-

nej amnestie), zvyšok po vyšetrovacej väzbe odpracoval v jáchymovských baniach. Po návrate domov bol z vtedy bežných diskriminačných dôvodov nútený prevziať prácu, tentoraz v Rudných baniach Rudňany na Spiši. Po úraze, ktorý tu po krátkom čase utrpel, a ktorý navždy poznačil jeho ľavú nohu, žil od roku 1955 doma na invalidnom dôchodku.

Nuž a tu, takpovediac po fyzickom odpísaní, začína druhé obdobie jeho života, obdobie jeho duchovnej aktivity. Dobrotivý Boh vo svojej vševedúcnosti si ho utrpením pripravil pre duchovnú prácu. Pritom fyzické utrpenia vo forme chorôb a duševné vo forme určitých nepochopení pretrvávajú až do konca.

Predovšetkým to bola jeho blízka príprava na kňazstvo, ku ktorému mu dopomohol spoluväzeň z Košíc, P. Nikodem Krett; bazilián, vzácny človek a húževnatý rehoľník. Postupne začali aj kontakty s vlastnými rehoľnými bratmi. Navštívili ho mnohí bratia z Čiech a Moravy. Hlavne však, pomerne pravidelne, prichádzal o. Gabriel Soušek O.P., ktorý mal oproti o. Gregorovi to šťastie, že pred likvidáciou rehoľí prijal ešte kňazské svätenie. Často presedeli dlho do noci a spoločne uvažovali o aktuálnych formách a podobách náboženského života vhodných pre život podzemnej Cirkvi. Samotná duchovná aktivita prebiehala u o. Gregora vo dvoch líniiach: jednej všeobecnocirkevnej, kde, nakoľko mu to dovoľoval jeho zlý zdravotný stav, úzko spolupracoval s českými a moravskými aktivistami, podieľal sa na príprave kandidátov na tajné kňazské svätenia, ap., a potom druhej - rehoľnej, ktorá mu zvlášť ležala na srdci. Konceptia sa začala rodiť už pred rokom 1968, ale samotný rok 1968 bol bezprostredným impulzom. Po tomto veľkom odmäku - aby sme použili výraz C. Clarka - sa zapojil do vtedy aktuálneho DKO (Dielo koncilovej obnovy) a cez prešovskú farskú radu sa dostáva k záujmom o tretí rád sv. Dominika. Bolo to zopár mladých katolíckych rodím, neskôr aj slobodných mladíkov, ktorí sa k tejto ušľachtilej myšlienke dostali práve cez inšpirujúcu osobnosť o. Gregora. Celé terciárske dielo sa uskutočňovalo postupne, nenásilne, bez špeciálnej prípravy a osobitného scenára. Spočívalo v sústredovaní prívržencov duchovného života, z ktorých tým odhodlanejším bol ponúknutý tretí rád sv. Dominika. Takýto postup na vlastnú päsť diktovali okolnosti, ktoré si nebolo možné vyberať. Veľmi nápomocný bol v tomto smere o. Hyacint Tandara O.P., vtedy novovysvätený diecézny kňaz, ktorý mal mimoriadny záujem na rozvoji dominikánskeho terciárskeho hnutia na Slovensku, a ktorý ako kaplán veľmi prispel k jeho početnému vzrastu. Celkové oživenie a uvoľnenie cirkevného života viedlo aj k hlbšej spolupráci s o. Aquinasom Gaburom O.P., vynikajúcim kňazom a kazateľom, žijúcim a pracujúcim po prepus-

tení z väzenia v Bratislave. Hlavne vďaka nemu bolo možné začať pomýšľať na prvý rád. A tak v 70-tych rokoch dochádza aj k prvým obliečkam tých kandidátov rehoľného života, ktorí boli ochotní vziať na seba záväzky opravdivého rehoľného života za mimoriadnych podmienok. Buňka, ktorú po stránke praktického rehoľného života viedol o. Gregor, a ktorá sa orientovala na Prešov, sa pomaly rozširovala. Duchovné vedenie a neskôr aj štúdium zabezpečoval P. Aquinas, ktorý prichádzal pravidelne raz mesačne (v prípade zvýšenej aktivity ŠTB alebo choroby aj po dlhšej pauze) a dni pracovného voľna využil na sústredenú prípravu. Treba si uvedomiť, že dielo sa rodilo takmer z ničoho, bez akéhokoľvek zázemia. Napriek problémom, ktoré vznikali, vynakladal o. Gregor všetko úsilie na hľadanie riešení. Okrem kontaktov s provinciálom o. Dominikom Dukom O.P. sa neváhal obrátiť o študijnú a formačnú pomoc aj na poľskú dominikánsku provinciu ako aj diecéznych kňazov. Realnosť možností, ktoré sa črtali, ho uspokojovala, jednako plány, ktoré mu dodávali silu aj v ťažkých chvíľach zhoršujúceho sa zdravotného stavu, mu nebolo dopriate doviest' do konca. Dnes, po odstupe času, možno povedať, že celkom v súlade s tým, čo on sám za svojho života úplne jednoducho a neučene hlásal a čo by sa dalo v určitom zmysle vyjadriť slovami evanjelia: "Ak zrno, ktoré padlo do zeme, neodumrie ..." (Jn 12-24).

4. decembra 1979 zomrel rehoľník a kňaz, ktorému z rozhodnutia Božieho bolo súdené žiť uzavretý rehoľný život, aj keď to nebol život kláštornej, život poznačený osobným utrpením, a predsa naplnený radosťou, ktorá mala ten dobre známy kresťanský podtext: rozdávala sa iným. To bola jeho zbraň, v tom videl, celkom oprávnene, svoj biblický talent.

Ešte tesne pred smrťou, v septembri 1979 sa mu s "veľkorysým" povolením pasových úradov podarilo spolu so sestrou vycestovať do rakúskeho Mariazell, kde - čo môže byť príznačné pro celú generáciu jeho súčasníkov, kňazov - odslúžil vo svojich 58-mich rokoch svoju jedinou verejnú svätú omšu pre prítomný ľud, pri ktorej d'akoval Dobrotivému za vytrvanie v stavovskom povolaní a prosil Ho za rozvíjajúce sa rehoľné dielo na Slovensku.

Teraz, keď si pripomíname jeho nedožitú 70. narodeninu, iste nebude nezaujímavé a neosožné pripomenúť si túto skromnú a z ľudského hľadiska vari aj málo významnú osobnosť, hoci aj len na povzbudenie alebo poučenie, že Boh si často volí to, čo je pred svetom slabé ...

CAMDG, 13. 2. 1991

KNIHOVNA

26.- 27.2.1991 proběhl v Polském kulturním a informačním středisku v Praze seminář vydavatelů u příležitosti výstavy filosofické a náboženské literatury. Na akci, kterou uspořádal pražský dominikánský konvent (část výstavy byla umístěna v kapli bl. Zdislavy u sv. Jiljí), se sešli představitelé všech významných nakladatelství tohoto zaměření z Čech, Moravy a Polska. Program semináře měl dvě základní osy - přechod od ilegality k legalitě a problémy ekonomiky a distribuce.

Z produkce jednotlivých nakladatelství

(některé tituly z produkce polských nakladatelství bude možno získat v Polském kulturním a informačním středisku v Praze)

nakl. W DRODZE

měsíčník W drodze

knihy: sv. Kateřina Sienská, sv. Tomáš Akvinský, Mistr Eckehart, V. Solovjov, A. von Speyer, Jacek Salij, bl. H. Suso, J.M. Bochenski atd.

nakl. ZNAK

měsíčník Znak, který chystá speciální monotematická čísla (např. Metafyzika, poezie, umění, Křesťanství a filozofie, Křesťanství - liberalismus - konzervatismus, Věda a víra, Ateizmus - církev - evangelizace, Židé - Polsko - křesťanství)

knihy: P. Charles SJ - Prawda o protokółach medrcow Syjonu, M. Tkurian - O Eucharystii i modlitwie, H.U. von Balthasar - W pieśni wiary, A.R. Peacocke - Teologia i nauki przyrodnicze, J. Tischner - Etyka Solidarnosci (vyšlo česky v Opus bonum)

nakl. ZVON

vydalo: J. Kadlec - Katoličtí exultanti doby husitské

Pavel VI. - Evangelii nuntiandi

Bible - ekumenický překlad s deuterokanonickými knihami

sv. František Saleský - Úvod do zbožného života (Filotea)

Courtois - Důvěrně s Ježíšem

Pit'ha - Bl. Zdislava

vyjde v nejbližší době:

nové vydání sborníku Naše víra

J. Kadlec - Přehled českých církevních dějin

V. Vaško - Neumlčená

dáno do tisku:

Benedikt z Nursie

Kalista - Blahoslavená Zdislava

Malé dějiny filosofie

Pereira - Myšlenky a modlitby

nakl. **PETROV**

vydalo: A. Kratochvíl - Via dolorosa

poezie Z. Rotreklá, V. Renče, J. Palivce

L. Kuchař - Průlet ve stínu radaru

J. Ratzinger - Úvod do křesťanství

F.X. Halas - Co je to Jeruzalémská bible

J. Koláček - Kapka krve - o zakladateli petrínů

připravuje: V. Mazálková - Paní z Lemberka

K. Mácha - Cartesius - o Descartesovi

nakl. **LÚČ** (Bratislava)

B. Marschall - Dcera královská

A. Kamieniska - Osem blahoslavenstiev

J. Ch. Korec - Na ceste do večnosti

J. Ch. Korec - Od barbarskej noci II.

EVANGELICKÉ NAKL.

z edičního plánu:

L. Hejdánek - Filosofie a víra

J.J.von Allmer - Biblický slovník

P. Pokorný - Perspektiva víry - Úvod do eschatologie

sv. Augustin - Vyznání

P. Tillich - Biblické náboženství a ontologie

Anselm z Canterbury - Fides quaerens intellectum (česko - latinsky)

nakl. **PORTÁL** (Rudé armády 244, 182 00 Praha 8)

vydalo: T. Bosco - Don Bosco

připravuje: M.C. Zeischová - Dokonalá svoboda

J. Lacoutr - Proč věříš v Boha?

nakl. **CESTA**

z edičního plánu na první pololetí 1991:

T. Halík - Sedm úvah o službě nemocným a trpícím

Křesťanství, kultura a svět - sborník Křesťanské akademie

Jan Pavel II. - Úvahy nad encyklikou Humanae vitae

nakl. **VYŠEHRAD**

vydalo: T. de Chardin - Vesmír a lidstvo

J. Zahradníček - Veroničina rouška

M. Waltari - Jeho království

J. Durych - Světlo ve tmách (bl. Zdislava)

P. L. Landsberg - Zkušenost smrti

připravuje: J. Čep - Dvojitý domov

G. Bernanos - Rozhovory karmelitánek

C. F. Meyer - Světec Becket

Mistr Eckehart a středověká mystika
T. Holtz - Ježíš z Nazareta

vydav. **KAROLINUM** (Ovocný trh 5, 116 36, Praha 1)
M. Novak - Křesťanství, kapitalismus a demokracie

edice **KARMEITÁNSKÁ SPIRITUALITA**
(Klášter karmelitánů, Kostelní Vydří 58, 380 01 Dačice)
vydala: E. Stein - Myšlenky a dopisy
P. Georges - Spiritualita Karmelu
připravuje: sv. Terezie - Vlastní životopis
Terezie z Lissieux - Dějiny duše
A. von Speyr - Eliáš
sv. Jan od Kříže - Temná noc

SPOLOK SV. VOJTECHA (Trnava)
G. Pappini - Život Krista
J. kardinál Tomko - Na misijních cestách

MATICE CYRILOMETODĚJSKÁ (Olomouc)
Prof. dr. F. Vojtek SJ - Ontologie aneb Logika maior (skripta)

vysokoškolská agentura **TRS** (U 4. baterie 7, 162 00 Praha 6)
J. Maritain - Dvě studie o sv. Tomáši Akvinském
Přehled středověké filosofie
M. Habáň O.P. - Přirozená etika

CENTRUM PRO RODINNÝ ŽIVOT (Wurmova 9, 771 01 Olomouc)
Kurs pro instruktory metod přirozeného plánování rodičovství
Pohledy na přirozené plánování rodičovství
Ovulační (Billingsova) metoda
Potrat - fakta uváděná britskou společností LIFE

KAZATELSKÉ STŘEDISKO (klášter sv. Jiljí v Praze 1, Husova 8)
Dominik Duka - Úvod do Písma sv. I/III (Biblická archeologie a společenské formy SZ)
Albert Beneš - Morální teologie 3. (Morální ctnosti II., Charismata)
(první dva díly obou skript jsou již rozebrány)
Odpustky (Apoštolská konstituce Indulgentiarum doctrina, Enchiridion indulgentiarum)
Liturgický kalendář řádu bratří kazatelů 1990/91

časopis **SALUS** - sešity pro bioetiku a pastorální medicínu
(U Lužického semináře 24, 118 00 Praha 1)
č. 1 převážně věnováno problémům interrupce

časopis **UNIVERSUM**
č. 2 - téma stvoření (J. Maritain, J. Grygar, K. Šprunk, K. Haefner SJ)

V Praze existuje nezávislá knihovna a čítárna **LIBRI PROHIBITI** (Podskalská 19, 128 00 Praha 2). Založil a spravuje ji J. Gruntorád, archivář československého samizdatu.

Národní knihovna v Praze nabízí anotovaný soupis současných dostupných vydání náboženské literatury v českém jazyce. Lze jej objednat na adrese: Národní knihovna, středisko výzkumu a rozvoje knihovnictví, Klementinum 190, 110 01 Praha 1.

Pro zájemce o bulletin rakouské katolické agentury Kathpress uvádíme její adresu: 1011 Wien, Singerstrasse 7/6/2, Postfach 1477. Podrobnosti o odběru a předplatném nám nejsou známy.

Dále upozorňujeme na časopisy **SOUVISLOSTI**, **MUNDUS ORANS**, **TEOLOGICKÉ TEXTY**, **STŘEDNÍ EVROPA**, **DIALOG - EVROPA XXI**, **AKORD**

Z listu o. magistra Damiana Byrna o vykonané vizitaci Čs. provincie řádu bratří kazatelů (31.12.1990 - 9.1.1991)

Drazí bratři,

Na každém kroku působila na nás hlubokým dojmem vytrvalost a věrnost tolika bratří a sester, která jim pomáhala překonat pronásledování po takovou řadu let. Byla to pevná vůle čerpat z ideálu evangelia dominikánským způsobem, která jim pomáhala překonat tolik potíží a udržet provincii ve zdravém stavu, aby zas mohla obnovit staré apoštoláty a přistoupit k budování nových.

Za vše to vyjadřuje řád hluboký dík Všemohoucímu Bohu a každému z vás, zejména bratru Ambrožovi, bratru Dominikovi a bratru Akvinatovi.

40 LET

Charisma zakladatelů (ET 11) se projevuje jako zkušenost Ducha přenesená na jejich následovníky, aby podle něho žili, aby ho zachovali, prohlubovali a dále rozvíjeli v souladu s tělem Kristovým, a to v procesu trvalého růstu. To je důvod, proč je zachována různorodost charakteru jednotlivých řeholních institutů a proč je podporována církví (LG 44; CD 33, 35, §1, §2 atd.).

Tento specifický charakter podmiňuje také zvláštní styl posvěcení a apoštolátu, jež vytváří zcela určitou tradici umožňující snadné rozpoznání jejich objektivních prvků.

V dnešní době kulturního rozvoje a církevní obnovy je nutné zachovat identitu každého institutu tak bezpečně, abychom se vyhnuli nebezpečí nesprávně definovaných situací, které by mohly být zaviněny řeholníky vměšujícími se do života Církve pochybným a obojakým způsobem tím, že nebere zřetel na tradice svého apoštolátu a na jeho specifickou povahu." (n.11).

NAŠE TRADICE

V tomto oddíle se chci zabývat dvěma aspekty našeho života - komunitou a apoštolátem. Obojí nutno spojit. Stále hrozí pokušení klást větší důraz na jeden aspekt našeho života než na druhý.

"...Je nutno pečovat o to, aby všeovládající povaha dominikánského života (jednota soudržnosti všech složek a základních hodnot) zůstala každému stále na očích. Studiu se nesmí přikládat nadměrný význam na úkor každodenní modlitby; a napětí existující mezi životem komunity a studiem na straně jedné a apoštolátským životem na straně druhé by se nikdy nemělo řešit zavrhováním jednoho nebo druhého." (Ratio Formationis Generalis 25)

Musíme stále mít na mysli celek a jen to znamená zdravý přístup k životu komunity, která zase pomáhá podepřít apoštolát.

ŽIVOT KOMUNITY

Stejné struktury nelze zřizovat všude a tím méně se dají aplikovat struktury z minulosti. Být věrný k tradicím neznamena opakovat denní program, který existoval, když naše komunity byly ještě rozptýlené. Je to úkol mnohem obtížnější! Musíme žít podle stejných hodnot evangelia ve své komunitě stejně věrně, jak působili vynikající muži a ženy před námi, za stejných okolností, za jakých žijeme dnes sami.

APOŠTOLÁT

Od konání kapituly v Quezon City (1977) přijal řád pro svůj kazatelský apoštolát čtyři zvláštní priority:

- 1) Catechesis in medio culturarum et locorum a fide christiana aberrantium
- 2) politica culturalis ordinis
- 3) de iustitia sociali
- 4) de mediis communicationis socialis

Tyto priority byly schváleny a naše pochopení se na následujících kapitulách dále prohloubilo. Následkem toho musí tyto priority být praktikovány každým bratrem v jeho apoštolátu a musí být součástí plánu celé provincie (cf. Rome No. 63).

Jsem rád, že jsem mohl poznat tolik pout spojících členy dominikánské rodiny v Československu. V příštích letech budete potřebovat vzájemnou pomoc jak v oblasti formace tak i na poli svého poslání.

Závěrem bych chtěl vám všem poděkovat za věrnost k ideálům našeho řádu a jsem přesvědčen, že vaše provincie přes všechny potíže, které jsou často nevyhnutelné, bude kráčet vpřed k dalšímu rozkvětu.

S upřímným pozdravem bratrsky váš

fr. Damian Byrne O.P.
Magistr řádu

SMRT "BISKUPA REBELA"

Francouzský biskup tradicionalistů Marcel Lefebvre, který zemřel v pondělí 25. 3. 1991 ráno, vstoupil do dějin jako muž církve, který radikálně odmítal novoty Druhého vatikánského koncilu a v konečném důsledku vyvolal rozštěpení církve. Pro něj a pro "kněžské bratrstvo Pia X.", které založil, bylo otvírání se církve světu, postoj k ekumenismu a svobodě vyznání, příliš. Přes intenzivní úsilí Vatikánu a přesto, že mu zejména papež Jan Pavel II. vycházel vstříc, zůstal "biskup rebel" zatvrzelý. Konečné rozdělení nastalo v červnu 1988, když proti výslovnému zákazu papeže vysvětil čtyři biskupy.

Po řadu let byl Lefebvre, který se narodil 29. listopadu 1905 v Tourcoingu v severní Francii jako syn textilního podnikatele, mimořádně horlivým obhájcem své římskokatolické církve. Jako mladý kněz vstoupil do misijního společenství "Otců od Ducha Svatého", odešel do západní Afriky a udělal tam prudkou církevní kariéru. Ve 42 letech se stal biskupem a v roce 1955 jej papež Pius XII. jmenoval prvním dakarským arcibiskupem.

Jako ocenění jeho zásluh v Africe jej papež Jan XXIII. povolal do ústřední komise pro přípravu II. vatikánského koncilu. Jeho zasedání (1962-65) se Lefebvre jako generální představený Otců od Ducha Svatého zúčastnil jako plnoprávný člen.

Proti očekávání mnohých nese většina koncilových dokumentů jeho podpis. Brzy se však ukázalo, že "aggiornamento" bylo pro francouzského biskupa příliš. Všude věřil nový "modernismus", viděl do církve vstupovat ducha Francouzské revoluce. Soudil, že kromě toho církev zanedbává svůj hlavní úkol: zachování Kristova mysteria v duchu téměř dvoutisícileté tradice. Odpor proti liturgické reformě, lpění na starém mešním ritu, odmítání náboženské svobody a ekumenismu, jakož i pokoncilního chápání církve - to jsou hlavní rysy Lefebvra tradicionalismu.

Konflikty mezi Lefebvrem a Vatikánem se postupně zostřovaly. Jeho "kněžské bratrstvo sv. Pia X.", které založil v roce 1969, dostalo nejprve schválení příslušného místního biskupa ve Fribourgu. O šest let později však

papež Pavel VI. toto schválení odvolal. Lefebvre pojmenoval své kněžské bratrstvo po Piu X., protože tohoto papeže považoval za svůj vzor v boji proti modernismu. Krátce nato zřídil arcibiskup v západošvýcarském Econe noviciát, příslušný místní biskup v Sionu mu však nedal povolení ke zřízení kněžského semináře. Ten se však brzy z noviciátu vyvinul. Proti výslovnému zákazu vysvětil Lefebvre "své" seminaristy na kněze. V roce 1976 reagoval Vatikán suspenzí. Cesty Říma a tradicionalistů se začaly rozcházet.

"Případ Lefebvre" se stal synonymem odporu proti koncilu, vedl k polarizaci, vyvolal ostrou polemiku ze strany tradicionalistů proti "antikristovi" v Římě, jak papeže nazývali.

Poté, co do úřadu nastoupil papež Jan Pavel II. (1978), začala nová fáze kontaktů a sondování, přičemž možnost sjednocení v otázkách liturgie unikla nevyužita. Opětné dovolení "tridentského mešního ritu" Římem v roce 1984 přišlo příliš pozdě, než aby mohlo zastavit rozdělení.

Papež Jan Pavel II. a z jeho pověření kardinál Ratzinger se od listopadu 1987 naléhavě snažili o sjednocení, když Lefebvre oznámil vlastní biskupská svěcení a tím definitivní odloučení. Řím nabízel řadu kompromisů a vstřícných kroků, které se některým katolíkům zdály přílišné. Bezvýsledně. 30. června 1988 vysvětil Lefebvre v Econe čtyři biskupy a dokonal tak schizma, čímž si spolu se svými spolusvětiteli a vysvěcenými biskupy přivodil exkomunikaci.

Brzy po tomto kroku Lefebvre odstoupil od přímého vedení kněžského bratrstva. Jmenoval své nástupce, jejichž část odmítá návrat k Římu ještě rozhodněji. Řada jeho následovníků sice nechtěla odloučení od papeže a vstoupila do tradicionalistického "kněžského bratrstva sv. Petra" založeného papežem a věrného Římu; přesto se dnes v Římě dívají na možnost smíření s větší skepsí než kdykoli předtím.

KATHPRESS č. 59 (kráceno)
přeložila M. Ondrášová

DOMINIKÁNSKÁ RADA MLADÝCH (The Dominican Council of Youth - D.C.Y.)

D.C.Y. je skupina mladých lidí (laiků i řeholníků), kteří následují Krista cestou sv. Dominika. Jde o hnutí ducha vzbuzené v dominikánské rodině v Irsku.

Podnětem k utvoření D.C.Y. byla potřebasdílet bohatství a moudrost dominikánské tradice s ostatními mladými lidmi v Irsku a usnadnění většího zapojení celého "božího lidu" do života místní církve. První iniciativa vznikla v létě 1989, kdy byla uspo-

řádána pouť do Taize a míst, kde sv. Dominik ve Francii zakládal řád. Zážitek společenství a modlitby vedl k hledání cest, jak v této činnosti pokračovat.

V současnosti v Irsku existují čtyři skupiny a mnoho dalších vzniká. Místní setkání jsou věnována reflexi čtyř základních prvků dominikánského života. Čas setkání je rozdělen mezi modlitbu a studium. Skrze přátelství se vytváří společenství a pocit sounáležitosti, což rozvíjí jak formální tak sociální vazby společenství. Každá skupina se také snaží rozpoznat pastorální potřeby ve svém okolí a aktivně se podílet na jejich řešení.

Národní shromáždění se uskutečňují přibližně každé tři měsíce v různých částech země. Jsou věnována modlitbě a problémům Irské církve v současné době. Je vydáván zpravodaj, který je distribuován v každém dominikánském centru v zemi.

Stále další mladí lidé objevují, že jejich vlastní osobnost a spiritualita nachází vyjádření a potvrzení v dominikánské tradici. D.C.Y. obohacuje každého v jeho vlastním povolání, ať je to řeholník či laik.

Následuje dokument vydaný D.C.Y.

Prohlášení Dominikánské rady mladých

Dominikánská rada mladých je skupina mladých lidí, kteří následují Krista cestou sv. Dominika, at' svobodných, ženatých, řeholníků, studentů, pracujících či nezaměstnaných. Ověřili jsme si ze zkušenosti důležitost čtyř základních kamenů dominikánského života: společenství, modlitby, studia a misie.

Zde je náš způsob, jak je žijeme.

Jsme skupina, která se modlí, přijímá příchod, má smysl pro humor a těší se vzájemnému společenství. Rádi se vyjadřujeme prostřednictvím hudby. Stavíme na dobrou a pravdu, které jsou v každém z nás a v každém, koho potkáváme. Posilujeme jeden druhého tím, že sdílíme navzájem naši pravdivost, dary a schopnosti. Společně hledáme, objevujeme a prohlubujeme svoji víru, aby byla otevřená a tvárná.

Jako mladí lidé inspirovaní evangeliem se zajímáme o společnost, ve které žijeme. Přikládáme tomu velký význam.

(IDI - březen 1991)

MEZINÁRODNÍ KONGRES: DOMINIKÁNI A NOVÝ SVĚT

Třetí mezinárodní kongres na téma Dominikáni a Nový svět se uskutečnil 10. - 14. září 1990 v Grenadě. Zabýval se historií dominikánského řádu a Nového světa v 17. století. Zúčastnili se ho dominikánští historici a odborníci ze Španělska, Itálie, Mexika, Filipín a Francie. Výsledek kongresu je hodnocen velice pozitivně, neboť přednesené příspěvky zcela vyvrátili dodnes přetrvávající názor, že 17. století bylo dobou úpadku náboženských řádů v Latinské Americe.

Dominikánka jako profesorka filosofie

Řádový magistr a kancléř univerzity sv. Tomáše (Angelikum) jmenoval sestru Francoise Thérèse Lamoureux O.P. z římské kongregace řádnou profesorkou na filosofické fakultě. Jmenovaná obdržela stolicí dějin staré filosofie. Jmenování bylo provedeno dne 10. prosince 1988.

Sestra Lamoureux byla od roku 1986 hostující profesorkou. Narodila se v Periers ve Francii, studovala práva a filosofii na Sorbonně, kde také v roce 1967 dosáhla licenciátu filosofie. Později vstoupila do římské kongregace sv. Dominika a dosáhla na Angeliku doktorátu filosofie. Tématem její doktorské teze bylo: "Čas jako existenciální dimenze u J. P. Sartra a G. Marcela."

Její jmenování je opravdu významné. Statut univerzity rezervuje titul "stálého profesora" zásadně jen dominikánským profesorům. Přesto univerzita, její ředitelství a řádový magistr chtějí dovolit sestráům jako členkám dominikánské rodiny přístup na tuto univerzitu. Ačkoli dominikánky již studují na různých fakultách a pracují v jejich správě anebo jsou hostujícími profesorkami, je sestra Lamoureux první stálou dominikánskou profesorkou. Je to znamením času a krokem vpřed při začlenění dominikánek do práce Angelika, současně však také zhodnocením jejich schopné spolupráce, které v mnohém směru univerzita od sester dominikánek dosáhla.

MAĎARSKO

Situace dominikánské rodiny v Maďarsku

V Maďarsku je pocítován nedostatek dominikánských povolání - počet bratrů klesl natolik, že Maďarsko ztratilo statut provincie. Většina otců je starších a až na výjimky žijí a pracují jako faráři. Paradoxem je, že v Maďarsku jsou čtyři kvetoucí kláštery kontemplativních sester.

SSSR

Krátké informace o dominikánech (IDI, 285, 1991)

V současné době žije a pracuje v SSSR asi 20 dominikánů. Z toho je 15 z různých národností žijících v SSSR a 5 Poláků. Nemusí již žít v podzemí - požívají nyní vládou uznaných občanských práv.

P. Alexander Chmielnicki, Rus židovského původu, žijící v Moskvě má na starosti duchovní správu pro konvertity ze židovství, dále pracuje s mladistvými a univerzitními studenty.

V Leningradě žijí dva dominikáni, řídí tam jedinou existující faru - Panny Marie lurské. Očekávají příchod dalšího - ukrajinského kněze, aby mohli utvořit společenství a spolu s kostelem získat také konventní budovu kláštera, kterou francouzští dominikáni vlastnili až do r. 1937.

V Ukrajině žijí celkem čtyři dominikáni, v městě Biala Cerkev se uvažuje o založení konventu, ve Lvově o obnovení kostela, ve kterém je zatím muzeum ateismu.

V Bělorusku žijí dva dominikáni, farář P. Kazimír Wielikosielec a P. Janusz Skoczek - delegát biskupa pro jednání o navrácení kostelů.

V Litvě žijí tři dominikáni, kteří zde spravují fary.

V Lotyšsku žije největší skupina dominikánů. Tvoří neformální vikariát. P. Wilhelm

Lapelis je představeným dominikánů pro celou oblast Baltu, z odpovědníkem v řízkém semináři a farářem v Dobře a Alce. P. Janis Aglonietis je profesorem bibliistiky a spravuje tři fary u Rigy.

KRAKOV

23. apríla sa v Krakove, v kostole klauzúrnych sestier dominikánok na Gródku, v deň slávnosti svätého Vojtecha, hlavného patróna Poľska, a jedného z patronov Čiech a Uhorska, konalo modlitbové stretnutie členov dominikánskej rodiny. Podujatie zorganizovali poľskí dominikánski klerici; na ich pozvanie sa tohto stretnutia zúčastnili bratia z dominikánskeho konventu v Olo-mouci.

- V Irsku vyšla kniha obsahujúca všetky dopisy magistra řádu fra Damiána Byrna, ktoré adresoval řádu do roku 1991. Knihu pod názvom "A Pilgrimage of Faith" vydalo dominikánske nakladateľstvo Dominikan Publication, Dublin. Pripravuje sa jej vydanie v nemčine a španělštině.

- Italská televize (RAI) pripravuje film o dominikánském terciári Pier Giorgovi Frassetim. Scéna jeho přijetí oblázky byla natáčena v klášteře Santa Sabina.

- Ve Valencii zemřel ve věku 82 let fra Emilio Sauras, jeden z nejvýznamnějších teologů posledních padesát let. Účastnil se II. vatikánského koncilu a je autorem koncilního textu o všeobecném kněžství věřících.

- Svätý Otec navštívil na Popeleční středuklášter Santa Sabina. Účastnil se zde obřadů, jak je zvykem již od 16. století.

- Společnost Tele-Sal Films připravuje celovečerní film "Heart of War" a několik krátkých pořadů pro televizi o Bartoloměji de las Casas - ochránci indiánů a černochů.

ČESKOSLOVENSKO

Ve dnech 12. - 15. dubna navštívil Československo o. kardinál J. Hamer O.P., prefekt Svaté kongregace pro řeholníky a řeholnice. Z programu jeho návštěvy: návštěva vicepremiéra J. Mikloška, návštěva sekretariátu BK ČSFR, setkání s KVŘP, pontifikální mše sv. u sv. Jiljí v Praze a v katedrále sv. Jana Křtitele v Trnavě, setkání s novici O.P., setkání s arcibiskupem J. Sokolem, mše sv. u sester O.P., návštěva o. kardinála F. Tomáška.

Jean Hamer se narodil v Bruselu 1. června 1916. Středoškolská studia odbýval

v "humanitní" třídě gymnázia u Křesťanských školských bratří v Institutu Saint Berthuin v Malonne a posléze v Institutu Svatého Jiří v Bruselu. Do noviciátu u dominikánů vstoupil v roce 1934, kde přijal jméno bratr Jeroným. Studoval filozofii a teologii v dominikánském Studiu generale (v La Sarte a v Lovani), která ukončil lektorem v červnu 1944. Toto období utváření přerušil rok vojenské prezenční služby a tři a půl měsíce války a zajetí (1940). Na kněze byl vysvěcen v roce 1941.

Od roku 1944 do roku 1962 vyučoval nepřetržitě teologii, s výjimkou dvou let (od roku 1946 do roku 1948), kdy se připravoval na doktorát teologie na Universitě ve Fribourgu ve Švýcarsku. V tomto období učil otec Hamer dogmatickou teologii, ekleziologii a fundamentální teologii. Přednášel především ve "Studiu" v La Sarte a na Dominikánské fakultě v Saulchoir (Francie), kde byl v letech 1956-1962 rektorem, ale také jeden rok na Angeliku v Římě (1952-1953).

V srpnu 1962 se otec Hamer stal generálním sekretářem studií Dominikánského řádu a asistentem řádu velmistra pro provincie francouzského jazyka. Tyto funkce vykonával po čtyři roky, v období, které se překrývalo s trváním koncilu, na němž se odborně podílel jako spolupracovník Sekretariátu pro jednotu křesťanů.

V říjnu 1966 byl otec Hamer povolán do římské kurie jako tajemník Sekretariátu pro jednotu křesťanů (jeho předsedou tehdy byl kardinál Bea a tajemníkem Jeho Excellence Mons. Willebrands). V roce 1969 se stal tajemníkem této instituce. V únoru 1973 byl povolán do úřadu tajemníka Svaté kongregace pro učení víry, kdy byl spolupracovníkem obou prefektů, kardinála Šepera až do listopadu 1981 a posléze kardinála Ratzingera.

Dne 29. června 1973 jej Svatý Otec Pavel VI. vysvětil na biskupa - byl jmenován titulárním arcibiskupem Loria.

Dne 9. dubna 1984 jej Svatý Otec Jan Pavel II. jmenoval zástupcem prefekta Svaté kongregace pro řeholníky a řeholnice.

Kardinálskou hodnost přijal 25. května 1985.

PRAHA

Od 2. dubna 1991 působí v pražském konventu nový převor o. Augustin Prokop. Magistrem kleriků na Cyrilometodějské bohoslovecké fakultě v Olomouci se místo něho stal o. Jordan Vinklár.

Od února 1991 probíhá v klášteře sv. Jiljí cyklus přednášek s paralelním programem pro děti "Cesta k rodině" pořádaný 5. pražským společenstvím LSSD. Dosud byla

probrána témata: Rodina jako cesta k Bohu, Pravidla a hodnoty v rodině, Negativní vlivy na rodinné soužití, Sexualita a manželství. Připravují se přednášky na téma Společná modlitba v rodině (8.6.1991 v 15.00 hodin) a Křesťana regulace porodnictví (22.6.1991 v 15.00 hodin).

PROVINČNÍ RADA LAIKŮ

- BRNO

13.4. 1991 se v Brně sešla provinční rada Laických sdružení sv. Dominika (LSSD). Zúčastnili se jí Vilém Jordán Matasch, Vladimír František Uhlíř, Heindricha Olga Kasanická, Josef Zdislav Stonjak, Jaromír Lorenzo Sedlák, Irena Zdislava Fibírová, Petr Pitřinec, Pavel Jan Rychetský, Petr Manes Svoboda a provinční promotor otec Vojtěch Soudský. Bratr Jordán se zde vzdal funkce provinčního představeného dominikánského laikátu z důvodu svého poslání jáhna a úkolu vypracovat směrnicí a uvést v život sdružení jáhnů řádu sv. Dominika. Novým provinčním představeným byl zvolen Petr Manes Svoboda. Dále se projednávaly otázky účasti dominikánského laikátu na oslavě roku bl. Zdislavy, časopisu Salve, zlepšení informovanosti mezi místními sdruženími v rámci provincie a přípravy nových provinčních směrnic.

OLOMOUC

9. února navštívil bratry kleriky o. Charles Angell OFM, profesor ekumenické teologie na Papežské univerzitě sv. Tomáše Akvinského (Angelikum) v Římě. Měl zde přednášku na téma "Katolická církev po II. vatikánském koncilu".

12. února složil jednoduché sliby bratr Inocent Vladimír Szaniszló. Od 4. března studuje na Cyrilometodějské bohoslovecké fakultě.

17. března sloužil o. arcibiskup František Vaňák v chrámu sv. Michala pontifikální mši sv. u příležitosti smrti bl. Jana Sarkandra, který je zde v bočním oltáři pochován.

21. a 22. března navštívil olomoucký konvent o. Zdislav Umlauf O.P., člen anglické provincie, který působí na Trinidadu.

29. června budou v chrámu sv. Michala v 10.00 hodin vysvěceni na kněze čtyři jáhni, bratři Damián Němec, František Pistrák, Filip Stajner a JUDr. Rajmund Tretera. Své první mše budou slavit v tyto dny:

- bratr Damián 30. června v 9.00 hodin u sv. Michala a 6. července ve 14.30 v Blansku

- bratr František 14. července v 10.00 hodin v Olšově (okres Prešov)

- bratr Filip 30. června v 10.30 hodin u Panny Marie Růžencové v Plzni a 7. července v 10.00 hodin v Jablonném v Podještědí.

Profese noviců bude 25. srpna v Praze u sv. Jiljí a 1. září v Košicích. Obláčka noviců bude v Praze 1. září a 28. srpna v Košicích.

BRNO

V chrámu sv. Michala probíhají každé úterý po večerní mši sv. (18.30 hodin) přednášky o. Tomáše Bahounka na téma "Křesťanská sociologie". Dále zde probíhá cyklus přednášek o. Jordána o filosofii sv. Tomáše a o duchovním životě a Dr. Krátkého o křesťanském apoštolátu a životě z víry.

OSTRAVA

Ostravské společenství LSSD má v současné době 17 členů. Schází se zpravidla každou třetí sobotu v měsíci v kostele sv. Václava. V rámci setkání probíhá cyklus přednášek o historii křesťanství. Připravují se přednášky o vzniku vesmíru a života a o životním prostředí.

Někteří členové se podílejí na práci ve farnostech, v současné době se v rámci Desetiletí duchovní obnovy zabývají problémy soužití v rodinách a přípravou na obnovu manželských slibů.

BRATISLAVA

V Bratislavě v současné době působí tři místní společenství LSSD. Ve svém apoštolátě se zaměřují hlavně na misie a pomoc rodinám a starým a nemocným. Dále se zabývají rozmnožováním duchovní literatury, překládají z němčiny, francouzštiny a anličtiny. Podílejí se na finanční podpoře slovenských dominikánských bohoslovců při studiích v Olomouci.

BOJKOVICE

1.12.1990 byl nad průčelím kláštera sester dominikánek v Bojkovicích opět vztyčen kříž, který byl odsud odstraněn po násilné deportaci sester v roce 1950. Nový kříž zhotovil místopředseda městského úřadu, pan František Slavíček. Kříž byl slavnostně posvěcen P. Vianeyem Hubem O.P. a vztyčen za přítomnosti všech sester a několika bojkovických občanů.

KALENDÁRIUM

Květen

4. Bl. Emilie Bicchieri, panna
7. Bl. Albert z Bergama, člen III. řádu
8. Panny Marie, ochránkyně řádu kazatelů
- nezávazná památka
10. Sv. Antonín z Firenze, biskupa - památka
12. Bl. Imelda Lambertini, panna
15. Bl. Jiljí z Vaozela, kněz
Bl. Ondřej Abellon, kněz
19. Bl. František Coll Guitart, kněz
21. Bl. Kolumba z Rieti, panna
24. Přenesení ostatků sv. Dominika, kněze - památka
27. Bl. Ondřej Franchi, biskup
28. Bl. Marie Bartolomea Bagnesi, panna
29. Bl. Vilém Arnaud a druhové, mučedníci
30. Bl. Jakub Salomoni, kněz
Bl. Zdislava - svátek

Červen

2. Bl. Sadoc a druhové, mučedníci
4. Sv. Petr Veronský, kněz a mučedník - památka
8. Bl. Diana a Cecilie, panny - nezávazná památka
10. Bl. Jan Dominici, biskup - nezávazná památka
12. Bl. Štěpán Bandelli, kněz
18. Bl. Hosanna z Mantovy, panna
20. Bl. Margita Ebner, panna
23. Bl. Innocent V., papež

Červenec

7. Bl. Benedikt XI., papež
8. Bl. Hadrián Fortescue, mučedník
9. Sv. Jan Kolínský a druhové, mučedníci - památka
13. Bl. Jakub z Varazze, biskup
17. Bl. Česlav, kněz - nezávazná památka
22. Bl. Jana z Orvieto, panna
24. Bl. Augustin z Biella, kněz

Svatý Antonín Florentský

Za papeže Urbana VI. (1378 - 1389) došlo ke schizmatu. Část kardinálského sboru, především Francouzi, zvolili vzdoropapeže, který přijal jméno Kliment VII. Papežské dvojvládní, a od roku 1409 dokonce trojvládní, působilo v církvi veliké zmatky. I v řádu kazatelů panoval zmatek a úpadek.

Roku 1389 se ve Florencii narodil Mikuláš Pierozzimu syn Antonín. V šestnácti letech byl přijat do řádu. Po vysvěcení na kněze začal horlivě působit jako kazatel a zpovědník. Později několikrát zastával úřad převora. Rovněž byl generálním vikářem reformované kongregace lombardské a potom toskánské. V roce 1446 ho papež Evžen VI. jmenoval arcibiskupem Florencie. Antonín se tomuto rozhodnutí papeže jen těžko podroboval. Když po biskupském svěcení ve Fiesole vstupoval se slavnostním průvodem do města, šel pěšky a bos. I jako arcibiskup zachovával řeholní observance. Byl moudrým, rozvázným, ale také pevným reformátorem diecéze. Prostí lidé i církevní hodnostáři se k němu utíkali o radu. Brzy si získal titul "Antonín rádce". Svou diecézi vzorně spravoval třináct let.

I při své rozsáhlé činnosti věnoval mnoho času psaní.

Zemřel 2. května 14459 obklopen svými bratřími.

Svatořečen byl Hadriánem VI. v roce 1523.

Bl. Diana

Diana patřila k prvním sestrám kláštera sv. Anežky v Bologni, které měly obláčku roku 1223. Ze skrytého života sester tohoto kláštera není příliš známo. Jen něco málo se dovídáme z dopisů, které sestře Dianě posílal Jordán Saský. Dopisů se zachovalo asi padesát. Jsou jakýmsi duchovním vedením sester u sv. Anežky. Jejich hodnota je v tom, že nás uvádějí k prvotní dominikánské spiritualitě. Ukazují také, jakým způsobem se sestry podílely na apoštolátu řádu a jak je tato účast důležitá. Bl. Diana zemřela pětáctiletá 10. června 1236.

Její úcta byla potvrzena papežem Lvem XIII. roku 1888.

Bl. Česlav

Česlav byl příbuzný sv. Hyacinta, oba pocházeli ze šlechtického rodu Odrowažů. V roce 1219 doprovázeli krakovského biskupa Ivona do Říma. Tam se setkali se sv. Dominikem, který je přijal do řádu. Podle ústního podání na zpáteční cestě zakládali kláštery na Moravě a ve Slezku. Toto podání však nelze historicky podložit. Spíše vytvářeli podmínky pro pozdější založení. Po návratu začal sv. Hyacint působit v Krakově. Bl. Česlav se vrátil do Prahy, kde spolu s dominikány z Kolína nad Rýnem založil klášter roku 1225. Brzy potom vznikají kláštery v Olomouci, v Jihlavě, v Hradci Králové a v Brně. Olomoucký konvent sv. Michala snad založil bl. Česlav roku 1226 nebo 1227. Po vzniku polské provincie 1228, k níž patřily i kláštery na území Čech, Moravy a Slezka, byl Česlav v letech 1242 - 1238 provinciálem. Bl. Česlav zemřel 15. července 1242 ve Vratislavi a tam byl také pochován.

Úctu k němu schválil papež Klement XI. v roce 1713.

Po uzávěrce:

Během pouti a bl. Zdislavě 1. června v Jablonném v Podještědí se uskuteční mše sv. také v 17 hod. (slouží čeští biskupové).

SALVE - časopis dominikánské rodiny

Vychází čtyřikrát ročně

Vydává Salve, nakladatelství Laických sdružení sv. Dominika

Redakční rada: Zdislava Kvapilová, Irma K. Danieliszová, Petr M. Svoboda, Tomáš Š. Weiss, Ivan F. Rybka,
Dagmar E. Kopecká, Pavel J. Rychetský

Redaktor: Pavel Horák, Petr Manes Svoboda

Olomoucká redakce: Salve, Konvent dominikánů
Žerotínovo nám. 1
772 00 Olomouc

Pražská redakce: Salve
Konvent sv. Jiljí
Husova 234/8
110 00 Praha 1

Příprava předloh pro tisk byla provedena v Kazatelském středisku
Československé provincie Řádu bratří kazatelů

Tiskne: MCM Olomouc

MIČ: 47 484

Cena: 10,- Kčs

Objednávky vyřizuje olomoucká redakce.

Příspěvky a korespondenci adresujte na redakci pražskou.

Vychází s církevním schválením..

